

KORKEAT ELINKUSTANNUKSET

**KULTATUOTANNON MUUTOKSET
JA ELINTARPEIDEN KALLISTUMISEN
VAIHTELEVA LUONNE**

(Julaista "Die Neue Zeit'in" liitteestä)

**KIRJOITTANUT
KARL KAUTSKY**

**SAKSANKIELESTÄ SUOMENTANUT
YRJÖ HALONEN**

**FITCHBURG, MASS.
SUOMALAINEN SOSIALISTINEN KUSTANNUSYHTIÖ
1914**

SUOMALAINEN SOS. KUSTANNUSYHTIÖ
KIRJAPAINO KUSTANTAJA
48 WALLACE AVE., FITCHBURG, MASS.

SISÄLTÖ:

Luku:	Sivu:
1. Yksinkertainen tavaratuotanto	7
2. Kapitalistinen tuotantotapa	31
3. Rahan liikkuminen	58
4. Hintojen kohoaminen ja kurjuus	88

I.

Yksinkertainen tavaratuotanto

Yksi nykyajan talousopin eniten jauhettuja kysymyksiä on, onko kultatuotannon muutokset syynä nykyiseen elinkustannuksien kohoamiseen vai eikö. Tämä ei ole pelkkä akademinen kysymys, sillä kaikki hintojen jatkuvaa kohoamista koskevat laskelmat kuin myöskin arvelut siitä, millä tavalla tulevat vaikuttamaan ne keinot, mitä esitetään tai vaaditaan elintarpeiden hintojen kohoamista vastaan, riippuvat mitä kiinteimmin siitä, mitä kukin edellyttää hintojen kohoamisen syyksi.

Meidän omassakin piirissämme on tästä kysymyksestä vilkkaasti keskusteltu. Tämä keskustelu, huomioonottaen tämän kysymyksen tärkeyden, olisi vieläkin vilkkaampaa, ellei asian kansantajuinen esittäminen olisi niin perin vaikeata. Mutta minä toivon onnistuvani esittämään seuraavassa asian pääkohdat kansantajuisesti. Jos lukija kuitenkin kohtaisi vaikeuksia, tapahtunee

se korkeintaan kirjoitelman alkuosassa. Loppuluvun ymmärtää helposti ilman esitietojakin.

Toveri Varga julkaisi toista vuotta sitten "Die Neue Zeit"issä" artikkelin "Kultatuotanto ja elinkustannuksien kohoaminen", jossa hän esitti sen mielipiteen, että nykyiseen elinkustannuksien kohoamiseen ei kultatuotannon vaihtelevaisuudella ole mitään syytä; vieläpä, että sellaiset vaihtelut eivät koskaan voi vaikuttaa kullan arvon alentumista, vaan ainoastaan kohottavat kultakaivosteollisuuden maakorkoa.

Hän on äskettäin koettanut tukea tätä mielipidettä, jota vastaan Otto Bauer, I. v. G. ja minä olemme väitelleet. Ajateltakoon Vargan mielipiteestä mitä hyvänsä, se on kuitenkin asettanut tärkeän probleemin, jota ei ole aikaisemmin esitetty. Ja uuden probleemin esittäminen on tietelle palvelus, kun sitä, kuten tässäkin tapauksessa, ei ole esitetty pelkästä pähänpistosta, vaan täydellä asiantuntemuksella.

Varga sanoi ensimmäisessä kirjoitelmassaan: "Pääomassakaan" emme löydä mitään erittelyä siitä, miten kultatuotannon vaihtelevaisuus vaikuttaa hintojen muodostumiseen".

Otto Bauer on koettanut suorittaa tämän tutkimuksen koko nykyisen tuotantoprosessin pohjalla. Mutta tässä onkin kysymyksessä probleemi, joka on ominainen yksinkertaiselle, esimer-

kiksi käsityöläisaikaiselle tavaratuotannolle, ja joka siis pitäisi olla ratkaistavissa tämänkin tuotantomuodon perusteella.

Varga selittää ennenkaikkea pankkijärjestelmän olevan syynä siihen, miksi kultatuotannon vaihdokset eivät voi aikaansaada kullan arvon muutosta. Koska näet keskuspankit kokoovat kaiken kullan, mikä tulee maailman markkinoille, niin ei voi muodostua kullan ylituotantoa, eikä senvuoksi kullan arvon alentumistakaan. Tämän mukaan näyttää, että tämä probleemi olisi nykyaikaisessa, kapitalistisessa tavaratuotannossa erilainen kuin yksinkertaisessa tavaratuotannossa. Mutta todellisuudessa eivät pankit muuta kysymyksessä olevassa yhteydessä ollenkaan kullan taloudellista tehtävää, kuten olen jo eräässä aikaisemmassa kirjoitelmassani osoittanut.

Pankittomassa yksinkertaisessa tavaratuotannossakaan ei ole mitään rajaa kullan ja hopean sekä yleensä rahametallien kokoamisessa, juuri sentakia, koska se on kultaa, siis tavaraa, ja vieläpä ainoanlaatuista tavaraa, jota ei koskaan saa tarpeeksi. Jo yksinkertaisesta tavaratuotannosta sanoo Marx: "Aarteiden kokoamisen halu on rajaton" ("Pääoma", I osa). Ei tarvittu pankkijärjestelmää tätä rajattomuutta synnyttämään. Ja kapitalistinen rahankäyttöjärjestelmä ei muuta kasaamispyrkimyksen rajattomuutta.

Jo rahan käsitteeseen sisältyy, että se on kaikista muista tavaroista eroava tavara, tavara, jota voidaan käyttää kaikissa oloissa ja kaikissa tapauksissa. Juuri senkautta muodostuu rahatavara rahaksi.

Jos Varga päättää tästä, että kullan tuotantosuhteiden vaihtelut eivät koskaan saa aikaan tavaranhintojen muutoksia, niin väittää hän liian paljon, sillä sellaisia muutoksia on maailmanhistoriassa usein tapahtunut, huomattavin niistä kuudennellatoista vuosisadalla Amerikan löydön jälkeen.

Tosiasia on, että probleemi ilmenee vain sen keksimisessä, missä muodossa kullan arvonmuutokset esiintyvät markkinoilla ja ilmenevät hinnoissa.

Pelkässä tavaravaihdossa, ennenkuin vielä on rahaa, edustavat molemmat vaihdettaviksi aiotut tavarat, kuten pöytä ja takki, sekä tarjontaa että kysyntää. Pöydän omistaja tarjoaa sitä, saadakseen takin. Vaihto syntyy vain siinä tapauksessa, että markkinoilla on rätätäli, jolla on tarjottavana takki ja tarvitsee pöytää.

Niinpien kuin tavara muuttuu rahatavaraksi, tulee tässä muutos. Pöytä, tavara, edustaa nyt vain tarjontaa. Kysyntää se ei voi synnyttää. Tavaramaailman toisella puolella ilmaantuu

raha, joka synnyttää vain kysyntää, mutta ei tarjontaa.

Määrätyn tavaran kysynnän suuruuden määrää rahanomistajain lukumäärä, jotka haluavat saada sitä määrätystä hinnasta, sekä se, miten paljon näillä rahanomistajilla on rahaa. Määrätyn ajan markkinoilla olevan rahamäärän paljous määrää tavaroiden mainitun ajan mahdollisen kysynnän maxiimin — tutkimme tässä vain yksinkertaisia oloja, emmekä ota huomioon luottoa. Mitä enemmän rahaa ihmisillä on, sitä suurempi, muutoin samoissa oloissa, on tavaroiden kysyntä. Mitä suurempi tämä kysyntä on, sitä korkeampi, muutoin samoissa oloissa, on tavaroiden hinta.

Luonnollisesti ei asiaa ole siten käsitettävä, että toisella puolen olisivat kaikki käsillä olevat rahamäärät, toisella taasen kaikki käsillä olevat tavarajoukkiot, ja että hinnat määrättäisiin näiden molempien välisten suhteiden kautta; tai että rahanomistajat ja tavaranomistajat olisivat kaksi eri luokkaa, jotka alituisesti seisoisivat toinen toisiaan vastassa.

Tavaranomistaja muuttuu rahanomistajaksi niinpian kuin hän on tavaransa myynyt. Ja tavaroiden kysyntä, jota hän nyt voi laajentaa, muodostuu sitä suuremmaksi, mitä enemmän tavaroita hän aikaisemmin möi, siis mitä suurempi hänen tarjontansa oli. Tavarantuottajien pii-

rissä ei kukaan voi ostaa ennenkuin on ensiksi myynyt, eikä kukaan voi laajentaa kysyntää, ennenkuin on laajentanut tarjontaa. Toiselta puolen ei kukaan, joka on myynyt tavaraa, ole pakotettu heti kuluttamaan siten saamaansa rahamäärää uuden tavaran ostamiseen. Hän voi säilyttää sitä ja siten, omaten tällaisen pääoman, hän voi vastaisuudessa ostaa, ilman että hän välittömästi sitä ennen on myynyt tavaraa.

Kysynnän ja tarjonnan suhteet voivat sen vuoksi jo tavaratuotannon alkaessa olla erittäin vaihtelevaisia, riippuen mitä moninaisimmista ehdoista.

Eräs tavaratuotannon leviämisen määrätty aste vaatii määrättyä rahasummaa — kultaa ja hopeaa —, jotta tavaroiden kiertokulku, myyminen ja ostaminen kävisi päinsä. Tavaratuotteiden edelleen leviäminen kulkee käsikädessä vastaavan jalojen metallien tuotannon kanssa, mikä tuotanto lisää käsilläolevaa summaa. Mutta määrättyä aikana kysyntää synnyttävän rahamäärän ja tarjotun tavaramäärän suhde, ja sen johdosta syntynyt tavaranhinnan korkeus, ei riipu käytettävissä olevan rahametallin kokonaissummasta, vaan niistä lukuisista suhteista, jotka laskevat markkinoille milloin suuremman milloin taas pienemmän osan tästä rahamäärästä kysyntänä.

Tavaratuotannossa on kuitenkin kohta, joka

saattaa olla kokonaan riippumaton näistä suhteista, se on kultatuotanto. Puhun yksinkertaisuuden vuoksi ainoastaan kultatuotannosta. Missä vallitsee hopeankäyttö, siellä vallitsee hopeaan-kin nähden sama suhde.

Jos kullantuottaja ei myy tuotettaan teollisuuden raaka-aineeksi, vaan muuttaa sen rahaksi, on hän tavaratuotannon alalla ainoa tuottaja, joka ei koskaan esiinny markkinoilla tarjoojana, vaan kysyjänä. Hänen synnyttämänsä kysyntä on niikauan riippumatonta tavaroiden kiertokulun ehdoista, kun hän on ainoa tuottaja, jonka ei tarvitse myydä tuotettaan, voidaksensa ostaa tavaroita.

Hänen tuotantonsa lisääntyminen merkitsee kaikissa oloissa kysynnän lisääntymistä tavaramarkkinoilla. Ja tätä lisääntymistä ei suinkaan rajoita hänen tuotantonsa määrä. Jos kullantuottaja ostaa tuotteellaan tavaroita, niin tavaranomistaja saa tämänkautta rahaa, ostaakseen taas puolestaan tavaroita ja niin edespäin. Lisäytyvä kulta muodostuu siten lisäytyvän tavarankiertokulun lähtökohdaksi ja kiihottimeksi, jossa tavarankiertokulussa taasen alituisesti syntyy uutta tavaroiden kysyntää. Lisäytyvä kiertokulku sekoittuu jo vallitsevaan kiertokulkuun, vaikuttaa siihen, mutta saa myös itse siitä vaikutteita. Sen nopeus riippuu siis suuressa määrässä niistä sa-

moista ehdoista, joista vanhakin kiertokulku riippui. Muodostukoon se senkautta minkälaiseksi tahansa, joka tapauksessa on kysynnän suuruus, jota lisäytyvä kulta synnyttää, neljä kertaa niin suuri kuin itse tämän kullan arvosumma.

Jos esimerkiksi vuotuinen kultatuotanto on 100,000 naulaa kultaa, 140 miljoonaa Saksan markkaa, niin tämä summa, kun se on täydellisesti muunnettu rahaksi, synnyttää vuodessa 700 miljoonan Saksan markan arvoisen lisääntyneen tavaroiden kysynnän, jos yleinen tavaroiden kiertokulku on senluontoinen, että jokainen kultapala välittää vuodessa keskimäärin viisi kauppaa. Jos kiertokulku taasen on niin nopeata, että jokainen kultakappale välittää kymmenen kauppaa, niin lisäytyvä kysyntä käsittää 1400 miljoonaa Saksan markkaa. Jokatapauksessa on se paljoa suurempi kuin tuotetun kullan arvomäärä.

Ylläesitetyn jälkeen ei ole enää vaikeata käsitellä, mitä kultatuotantosuhteiden muutos aikaansaa.

Ottakaamme ensiksi käsiteltäväksemme yksinkertainen, s. o., esikapitalistinen tavaratuotanto, jota esimerkiksi käsityö edustaa. Jokainen työlläinen omistaa itse tuotantovälineet, mutta kukaan ei tuota tavaroita omaa tarvettaan, vaan markkinoita varten. Ei ole olemassa minkäänlaisia koneita, eikä teollisuuden vara-armeijaa.

Kaikki työvoima on työssä, jakaantuneena yksityisiin tuotantohaaroihin, joten mikään näistä tuotantohaaroista ei saata kasvaa nopeammin kuin toiset, ellei viimemainituista siirry työvoimaa tähän toiseen.

Tämä ei suinkaan merkitse, että vuodesta vuoteen tuotettaisiin aina sama määrä, että joka vuonna ei voitaisi tuottaa enemmän kuin edellisenä vuotena. Tuotannon laajentaminen on yksinkertaisessakin tavaratuotannossa mahdollista, vieläpä usein välttämätöntäkin, jo väestön lisääntymisen takia. Mutta tuotannon äkkinäinen laajentaminen on yksinkertaisten tavaratuotantoheitojen vallitessa mahdotonta. Se voi vuodesta vuoteen vain kasvaa tasaisesti ja samaa latua kulkevana.

Tavaroiden kiertokulku tapahtuu arvolakien sääntöjen mukaisesti. Yhden työtunnin tuote ostetaan kullalla, jonka tuottamiseen yhden tunnin työ oli välttämätöntä.

Otaksukaamme, että tämänlaatuisessa yhteiskuntamuodossa muuttuisi kultatuotannon tuottavaisuus. Esimerkiksi uusien keksintöjen kautta tulisi mahdolliseksi sikäläisissä kultakaivoksissa tuottaa samalla työvoimalla kaksi kertaa niin paljon kultaa kuin ennen. Vaikkapa 100,000 naulan (140 miljoonan Saksan markan) sijasta 200,000 naulaa vuodessa.

Muilla tuotantoaloilla pysyy tuottavaisuus ennallaan, sentähden markkinoille virtaava tavaramäärä ei kasva samassa suhteessa kuin kultamäärä. Tavaroiden kysyntä tulee sentakia paljoa suuremmaksi kuin niiden tarjonta. Tämän täytyy vaikuttaa kohottavasti tavaroiden hintoihin, vaikka yhteiskunnallisten työvoimien jaossa ei tapahdu pienintäkään muutosta.

Sitä, miten korkealle hinnat kohoavat, ei kuitenkaan määrää yksinään kultatuotannon vuotuisen lisämäärä. Olemme nähneet, että lisääntyvä tavaroiden kysyntä, jota tuo lisämäärä synnyttää, riippuu mitä monimaisimmista ja vaihtelevaisimmista tavaroiden kiertokulun ehdoista.

Tässä esittämässämme äärimäisessä tapauksessa, että kultatuotannon tuottavaisuus äkkiä kaksinkertaistuu kyllä voi syntyä uusi valtava tavaroiden kysyntä, jota ei voi tyydyttää entisillä hinnoilla. Jokainen markkinoille saapuva tavara saa heti ostajan, mikä jouduttaa tavaroiden kiertokulkua, mutta samalla myös lisää tavaroiden kysyntää vielä suuremmassa määrässä kuin mitä juuri saatu kultamäärä vastaa.

Lopputuloksena ei aina tarvitse olla hintojen kaksinkertaistuminen. Mutta ellei näin tapahdu, silloin täytyy kultatuotannon saavuttaa erikoisen vetovoiman yhteiskunnallisiin työvoimiin. Silloin voisi kullankaivaja ostaa yhden työtunnin tuot-

teella enemmän kuin yhden työtunnin tuotteen. Hänen ei tarvitseisi työskennellä niin paljon kuin muiden ammattialojen työläisten, tullakseen yhtä hyvin toimeen. Tai hän voisi yhtäsuurella työvoiman kulutuksella elää paremmin. Tämä saattaisi suuren joukon toisilla työaloilla työskenteleviä työläisiä jättämään nämä työalat ja siirtymään kultakaivoksiin. Mutta tämä pitäisi paikkansa mainitsemamme ehtojen vallitessa, että tavaroiden tuotanto olisi rajoitettu, mutta kultatuotanto yhä lisäytyisi. Tämä lisäisi uudelleen tavaroiden kysyntää, mutta samalla niiden tarjonta vähentyisi ja hinnat kohoaisivat niinkauan kunnes kultakaivoksien työläiset eivät enää voi elää paremmin kuin muidenkaan työalojen työläiset ja kunnes kultakaivoksien vetovoima työläisiin nähdessä lakkaa, s. o., kunnes yhden työtunnin tuotteella voidaan jälleen ostaa yhden työtunnin tuote ja arvolaki on toteutunut.

Yksinkertaisessa tavaratuotannossa tapahtuva teollisuuden ja maanviljelyksen vähentyminen ja lojen metallien tuotannon suunnattoman vetovoiman takia, ei ole mikään pelkkä teoreettinen otaksuma, vaan on se useasti huomattavissa historiassa.

Espanjasta lähti runsaasti työvoimia kuudennessatoista vuosisadalla löydettyihin Amerikan rikkaisiin kulta- ja hopeamaihin. Espanjan mark-

kinoille virtasi runsaasti jaloja metalleja ja samaan aikaan rappeutui maan teollisuus.

Vanha historioitsija Anderson siteeraa kauppahistoriassaan erään espanialaisen tilaston vuodelta 1588, jonka mukaan Espanjassa ei silloin ollut paljoakaan yli miljoonan täysikasvuista miestä, ollen koko asukasluku tuskin viittä miljoonaa. Väestön vähentymisen ja taloudellisen rappiotilan syyksi sanoo hän maurien ja juutalaisten maastakarkoittamisen, Kaarle V:n ja Filip II:sen lukuisat euroopalaiset sodat ja lopuksi maan vankimman aineksen siirtolaisuuden amerikalaisiin maihin.

Missä pelkkä tavaroiden kysynnän lisääntyminen ei riitä asettamaan entiselleen, kulta-arvon muuttumisen kautta häiriintynyttä, samallaisten arvojen vaihdon yhdensuuruisuutta, ilmaantuu yksinkertaisessa tavaratuotannossa vielä tarjonnan vähentyminen.

Nyt voitane väittää ja niin väitettäneekin, että jo pelkän kultametallimäärän lisääntymisen pitäisi omata vaikutteen kysynnän nousemiseen ja senkautta kohottaisi tavaroiden hintoja, vaikakakaan mitään kullan arvon laskeutumista ei olisi tapahtunutkaan.

Äsken oletin, että vuotuinen kultatuotanto kaksinkertaistuisi teknillisen edistyksen kautta, jonka avulla voitaisiin puolessa työtunnissa tuot-

taa yhtä paljon kultaa kuin ennen yhdessä tunnissa. Mutta nyt voitaisiin olettaa se tapaus, että löydettäisiin uusia kulta-alueita, jotka eivät ole rikkaimpia, mutta kuitenkin yhtä rikkaita kuin entisetkin, ja jotka samalla työmäärällä tuottavat yhtä paljon kultaa kuin vanhatkin. Tässäkin tapauksessa kaksinkertaistuisi vuotuinen kultatuotantomäärä ja senkautta kohoaa tavaroiden kysyntä ja niiden hinnat suunnattomasti, kullan arvossa tapahtumatta mitään muutosta.

Tämä pitäisi paikkansa, jos kultatuotantoon riittäisi yksinomaan kulta-alueet, eikä ihmisiä tarvittaisi. Ensimmäisen olettamuksemme mukaan ei kultatuotanto tarvitseisi ollenkaan työvoimien lisäystä, tuottaakseen . kultaa kaksinkertaisesti. Viimemainitun olettamuksen mukaan tarvittaisiin siihen kaksi kertaa niinpaljon ihmisiä. Mistä ne tulisivat? Yksinkertaisessa tavaratuotannossa ei ole teollisuuden vara-armeijaa. Heidän täytyisi lähteä entisistä työpaikoistaan. Mutta mikä viikoittelisi heitä kultatuotannon alalle. He eivät ansaitseisi uudessa ammatissaan enempää kuin vanhassakaan. Vieläpä he, lisääntyvän kultamäärän kohottaessa tavaroiden hintoja, kunkin kullankaivajan tuottaman kultamäärän pysyessä ennallaan, tulisivat tavaratuotannossa paremmin toimeen kuin kullankaivamisessa. Näin ollen ei

siis olisi pienintäkään vaikutetta, mikä lisäisi työvoimia kultatuotantoon ja laajentaisi sitä.

Kuitenkin johtavat uudet kultalöydöt kultatuotannon lisääntymiseen. Tilanne olisi pysyvä ainoastaan siinä tapauksessa, että kaikki kultakaivokset olisivat yhtä tuottavia. Mutta, kuten tunnettua, ei asian laita ole täten. Muutamat ovat tavattoman rikkaita ja tuottavat vähällä työllä paljon, toiset taasen ovat sellaisia, joiden tuotanto juuri riittää kullankaivajien ylläpitoon. Tämänlaatuista eroavaisuuksia ilmenee sekä vanhoissa että uusissa kulta-alueissa. Rikkaimmat niistä houkuttelevat varmasti runsaasti työvoimia. Lisääntynyt tuotanto kohottaa tavaroiden hintoja, ja senkautta menettävät vanhan kulta-alueen köyhimmät kaivokset mahdollisuuden jatkaa toimintaansa. Niiden työläiset eivät voi enää ostaa työnsä tuloksilla samaa tavaramäärää kuin ennen, eivät voi enää pysyä hengissä.

Lopputuloksena ei ole kultakaivosteollisuuden työläismäärän kaksinkertaistuminen, vaan kultakaivosteollisuuden entisen työläisjoukon siirtyminen. Ainoastaan rikkaimmissa kaivoksissa työskennellään, ja niin tuottaa nyt samansuuruinen työläisjoukko lisääntyneen kultamäärän, mikä summa on samanarvoinen kuin ennenkin vuodessa tuotettu kultamäärä. Määrätyn kultamää-

rän, esim. yhden kultanaulan tai määrätyn kultakappaleen, arvo on alentunut.

Täälläkin huomaamme kulta-arvon ja tavaranhinnan keskinäisen mukautumisen, vaikkakin mukautumistapa on täällä toisenlainen. Molemmat vaikuttavat lakkaamatta toisiinsa, eivätkä saata olla jatkuvasti toisistaan riippumattomia.

Tällä ei ole kuitenkaan sanottu, että tavaroiden hinnat aina kuvastaisivat täsmällisesti tavara-arvon ja kulta-arvon keskinäisen suhteen. Tämä ei tietystikään pidä paikkaansa markkinoiden kaikkiin yksityisiin vaihtotapauksiin nähden. Mutta se ei yleensääkään pidä paikkaansa, vaikka — kun tässä käsittelemme esikapitalistista tavara-tuotantoa — jätämmekin huomioonottamatta voittomäärän tasoituksen kautta johtuvan arvo-lain muodostumisen. Juuri kullasta huomauttaa Marx:

“Jacob epäilee, onko kulta koskaan maksanut täyttä arvoaan. Vielä enemmän koskee tämä timantteja”. (“Pääoma”, I osa, suomalainen painos, siv. 8).

Toisin sanoen, kullassa määrättyjen tavaroiden hinnat, ovat aina korkeampia kuin mitä kullan täysi arvo vastaa. Marx ei ole valitettavasti osoittanut, mistä tämä johtuu.

Minun mielestäni on kullan ala-arvoisuuden syy ennenkaikkea siinä, että se ei ainoastaan il-

maise suurta arvoa pienessä tilassa, vaan että näin suurten arvojen syntyminen on sangen säännötöntä, riippuen useista sattumista.

Timantti- tai kulta-alueella voi joku työläinen löytää vähällä etsimisellä suuren timantin tai kultakappaleen — tätä saattavat marxilaisen arvoteorian vastustajat riemuitsevasti käyttää sen täydellisimpänä lyömiskeinona. Herrat unohtavat ne monet muut timanttien ja kullanetsijät, jotka turhaan tai vain niukalla tuloksella etsivät näitä haluttuja aarteita ja joiden vaivaloinen työ ei ole tuottanut joko mitään tai hyvin niukasti. Mutta kullankaivajien käy samaten kuin tusinatiloustieteilijäin; he näkevät vain yhden henkilön suuren kultakappaleen, mutta eivät lukuisten toisten epäonnistumista, ja tunkeutuvat kaivantoihin, joissa he kokonaisuudessaan kuluttavat enemmän työvoimaa kuin mitä saavat arvona takaisin. Heillä on yleensä huonompi elintaso, kuin minkä he omaisivat jollakin toisella työalalla. Emme puhu palkoista. Ei ole unohdettava, että me edelleen käsittelemme yksinkertaisen tavaratuotannon aikakautta, jolloin työläiset vielä työskentelivät omilla työvälineillään ja ovat tuotteensa herroja, eivätkä vielä palkkaorjia. Juuri kultatuotannossa kestää tämä tilanne kauan. Vieläpä edellisen vuosisadan keskivaiheilla olivat Kalifornian ja Austraalian kullankaivajat itsenäisiä tuot-

tajia. Klondydessä ne ovat sitä suurimmaksi osaksi vielä nykyäänkin. Tämä johtui osaksi siitä ja oli osaksi sen seuraus, että kullan tuotantotavassa vallitsi kauan teknillinen takapajuisuus.

Kullankaivajajoukkojen puutteenalaisuus on tunnettua. Satumaisten kultakappaleiden löytö houkuttelee heitä kuitenkin suuressa määrässä. Hopeatuotannon laita on sama.

Adam Smith mainitsee kirjansa "Wealth of Nations" ensimmäisen osan yhdennessätoista luvussa :

"Perun hopeakaivoksien omistajien voitto on yleensä pientä. Frezier ja Ulloa, kaksi etevää ja tietorikasta kirjailijaa, kertovat, että Perussa pidetään yleensä jokaista kaivoksenomistajaa vararikoon ja perikatoon joutuneena miehenä, ja jota sentakia jokainen välttää. Täällä näyttää kaivosteollisuutta pidettävän arpapelinä, jossa voitto ei vastaa arpalippua, vaikkakin muutamien suuruus houkuttelee useita seikkailijoita asettamaan omaisuutensa näin epävarmaan yritykseen."

Yhtävähän kuin voittoatuottamattomiin arpa-peleihin osaaottaminen poistaa lain, että kaikki rahapääoma pyrkii yhtäläiseen korkomäärään, yhtävähän se seikka, että kulta tavaroihin vaihdettaessa ei joskus saavuta täyttä arvoaan, kykenee poistamaan arvolain.

Tämä laki ei ainoastaan merkitse sitä, että

kaikki määrätyn ajan tavarat vaihtuvat niissä todellistuvan yhteiskunnallisesti välttämättömän työn mukaisesti, vaan, että myös tavaran arvo ja senohella sen vaihtosuhte toisiin tavaroihin vaihtuu, kun sen tuottamiseen yhteiskunnallisesti välttämätön työ muuttuu. Että se sen mukaan laskee ja nousee.

Tässä merkityksessä koskee arvolaki sellaisia-kin tavaroita, jotka yhdestä tai toisesta syystä ovat vaihdossa säännöllisesti joko ylempänä tai alempana todellista arvoaan.

Varga sanoo, että kullan tuotantoehto- ja parannukset johtaisivat kultakaivosteollisuuden differentiaalikorkojen kasvamiseen. Jos nyt köyhimmässä kaivoksissa samalla työvoimalla, sano-kaamme yhden miehen yhdellä työviikolla, tuotettaisiin kaksi naulaa kultaa, entisen yhden naulan sijaan, niin jouduttaisiin siihen, että niissä kultakaivoksissa alettaisiin työskentely, joissa se ei enemminkin kannattanut. Kaivos, joka yhden viikon työvoimalla olisi tuottanut vain puolen naulaa kultaa, tuottaisi nyt samalla työvoimalla yhden naulan ja tulisi senkautta toimintakykyiseksi. Kaivokset, jotka tuottivat naulan miestä ja viikkoa kohden, eivät sentakia tuottaneet ollenkaan differentiaalikorkoa, tuottaisivat nyt korkoa naulan kultaa miestä ja viikkoa kohden. Mutta suurimpia tuotantokustannuksia kysyvät

vähimmän tuottavat kaivokset määräävät kullan arvon. Tämä ei siis alennu, koska vähimmän tuottavat kaivokset tämänkin jälkeen, kuten ennenkin, tuottavat naulan miestä ja viikkoa kohden. Kullan tuottamiseen yhteiskunnallisesti välttämätön työmäärä pysyy samanlaisena ja sentakia sen arvo jää ennalleen.

Tämä todistustapa olisi eittämätön, ellei se pelkästään edellyttäisi sitä, mitä sillä todistetaan, nimittäin, että hinnat, huolimatta lisääntyvästä kultatuotannosta, eivät kohoavat. Varga sanoo:

“Malmityön halventumisen takia, voidaan nyt tuottaa kilo kultaa pienemmällä, rahaksilyödyllä kultamäärällä”.

Mutta kultaa ei tuoteta kullalla, vaan ihmis-työllä. Kun kultatuotannon lisääntymisen kautta suurentuneen kysynnän seurauksena tavaroiden hinnat kohoavat, kohoavat myös kullankaivajille välttämättömien elintarpeiden ja työkalujen hinnat. Juuri näiden tavaroiden hinnat kohoavat ensiksi ja suurimmassa määrässä, koska kultatuotannon lisääntyminen ennenkaikkea lisää näiden kysyntä. Kuta suuremmaksi näiden tavaroiden hinnat kohoavat, sitä enemmän kyseenalaiseksi tulee kaivoksien työvoiman säästämisen vaikutukset, sitä pienemmäksi tulee mahdollisuus uusien kaivoksien käyttäntöönottaminen entisten lisäksi.

Jos Vargan otaksuma olisi oikea, niin tulisi ja-

lojen metallien kaivosteollisuuden maakorko aikojen kuluessa paljoo suuremmaksi kuin millään muulla maankäyttö-alalla. Mutta Adam Smith selittää päinvastoin, ettei millään muulla teollisuusalalla maakorko ole niin alhainen, ja Marx tukee häntä. Hän siteeraa teokseensa "Lisäarvoteoria" Adam Smithin teoksesta "Wealth of Nations" seuraavan kohdan:

"Maailman tuottavimpien kaivoksien epäjalojen ja vielä suuremmassa määrässä jalojen metallien hintojen täytyy välttämättömästi vaikuttaa maailman kaikkien muiden kaivoksien metallien hintoihin. . .

Täten määrää, maailman rikkaimpien kaivoksien metallien hinta kaikkien kaivoksien metallien hinnan määrättyyn rajaan saakka; sentakia ei suurin osa kaivoksista voi tuottaa muuta kuin työkustannukset ja voivat ainoastaan harvoin tuottaa maanomistajille korkeata korkoa. Senvuoksi näyttää maakorko useimmissa kaivoksissa muodostavan vain pienen murto-osan epäjalojen, ja vielä pienemmän osan jalojen metallien hinnasta. Työ ja voitto muodostavat molempien metallilajien hinnan suurimman osan. . .

Koska tuottavimmat kaivokset määräävät jalojen metallien ja jalokivien hinnan koko maailmaa varten, on korko, jota tällainen kaivos maanomistajalle antaa, suhteellinen, ei sen

absoluuttiseen, vaan kuten hyvin voi sanoa, relaatiiviseen tuottavaisuuteen, tai sen paremmuuteen toisiin samallaisiin kaivoksiin nähden. Jos löydetäisiin uusia kaivoksia, jotka voittaisivat Potosin kaivokset, yhtä suuressa määrässä kuin nämä voittivat Europan kaivokset, silloin saattaisi hopean arvo alentua siinä määrässä, että yksimpä Potosinkaan kaivoksissa ei kannattaisi enää työkennellä.”

Ricardo vastustaa tätä mielipidettä, Marx sitävastoin yhtyy siihen, hän huomauttaa vain:

“A. Smith erehtyy siinä, että hän pitää markkinoiden erikoistilannetta, jonka alaisena tuottavimmat kaivokset tai maaperä vallitsee markkinoita, yleisenä tilanteena. Mutta tätä tapausta lukuunottamatta, järkeilee hän kokonaisuudessaan oikein ja Ricardo on väärässä.”

Se “erikois-tilanne,” jonka vallitessa Smithin oletukset pitävät paikkansa, on se, että kaivosteollisuudessa otetaan työnalaisiksi ensiksi eniten tuottavat ja sitten vähemmän tuottavat, eikä päinvastoin — siis juuri sellainen tilanne, jota meidän tutkimuksemme koskee.

Näin ollen ei Marxin ja Smithin mukaan uusien, rikkaimpien kulta- ja hopeakaivoksien löytämiset aiheuta differentensiaalikoron kohoamista, vaan vähemmän rikkaiden kaivoksien hylkäämistä.

Tämäkään ei ole pelkkä teoreettinen päätelmä. Kun Europaan virtasi kuudennellatoista sataluvulla suuri jalojen metallien, kullan ja hopean paljous äsken löydettyistä Amerikan maista, hylättiin Alppien kultakaivokset. Väittäneekö kukaan, että ne olisivat yht'aikaa tyhjentyneet? Vai eikö Amerikan jalojen metallien aikaansaama hintojen kohoaminen ollut yleisenä syynä, että kaikkien näiden kaivoksien työt muuttuivat yht'äkkiä tappiota tuottaviksi.

Itävallan alppien kultakaivosteollisuuden maa-korko ei tänä aikana ollut ainoastaan ylenemättä, vaan pikemmin kokonaan hävisi.

A. Smith mainitsee tässä useasti siteeratussa luvussa hopeakaivoksista:

“Perun kaivoksien löydön jälkeen hylättiin Europan hopeakaivokset suurimmaksi osaksi. Hopean arvo alentui siinä määrässä, ettei sen tuotanto vastannut enää työkustannuksia tai ei tuottanut voittoa, korvaamaan ravintoa, vaatetusta, asuntoa sekä muita tässä työssä välttämättömiä tarpeita. Samaten tapahtui Kuban ja St. Domingon kaivoksiin, vieläpä Perunkin vanhoihin kaivoksiin nähden, kun Potosin hopea-alueet löydettiin.”

Samana kohtalon alaiseksi joutuivat Europan kulta- ja hopeakaivokset, etenkin Saksassa. Saksassa olivat ne synnyttäneet koko mahtavan pro-

testanttisen voiman Saksiin ja Böömiin, kuten alppimaihinkin. Hopeakaivoksien taantuminen heikensi Saksia, luterilaisuuden kehtoa, ja Böömiä, jossa Hussilaisuutta seurasi Kalvinismi. Alppimaissa taasen menetti protestantismi perustansa sentakia, kun kultakaivokset hylättiin:

“Kaivostyön häviäminen, amerikalaiden jalosten metallien kilpailun takia, mursi vuoristolaiden vastustusvoiman. Alppimaissa, Tyrolissa, Salzburgissa, Steiermarkissa j. n. e. pysähtyi kaivostyö kokonaan, ja sen mukana hävisi näiden seutujen ainoa edistysmielinen osa. Maakunnista, jotka vuonna 1525 nousivat voitokkaasti ruhtinaita ja pappeja vastaan, tuli pappeuden ja yksinvaltiuden tyys-sijoja; eräistä nykyisen Itävallan seuduista, jotka voimakkaasti ottivat osaa vuoden 1525 vallankumoukseen, tuli Itävallan Vendee*); muutos, johon jokatapauksessa eniten vaikutti kaivostyön häviäminen. (Kautsky, Kaivostyöläiset ja talonpoikais-sota, “Neue Zeit”, 1889).

Kullasta riippui siihen aikaan myös uskonnollinen reformi.

Näemme, mitenkä kullin tuotantocheitojen mulistukset synnyttävät myös hintasuhteiden, tava-

---

*) Vendee-maakunta läntisessä Ranskassa. Tullut historiallisesti kuuluisaksi siitä sitkeydestä, millä sen asukkaat riippulivat kiinni vallankumouksen kukistamassa kuningaskunnassa.

roiden tuotantochojen, vieläpä lopuksi itse luokkien voimasuhteiden mullistuksia.

Se mitä tähän mennessä on esitetty, koskee lähinnä vain yksinkertaisen tavaratuotannon suhteita. Minkälaisiksi muodostuvat nämä seikat kapitalistisessa tuotantotavassa?

II.

Kapitalistinen tuotantotapa

Jotta tiede saavuttaisi tuloksia, täytyy todellisia oloja esittää ja tutkia mahdollisimman yksinkertaisesti. Jos olioiden keskinäinen yhteys selviytyy näiden ehtojen kautta, niin voi paljoa helpommin käsittää monimutkaisimmat ja pintapuolisimmat olot. Jos alkaa tutkimisen viime-mainituista, joutuu mitä sekavimpaan sokkeloon, hämmentyksen lopulta aivan kokonaan.

Meidänkin on siis esitettävä asiat mahdollisimman yksinkertaisesti. Sentakia olemme myös käsitelleet kultaa ainoana rahametallina, emmekä ota hopeaa lukuun. Myös oletamme, että kaikki tuotettu kulta tulee rahaksi. Lopuksi oletimme edellisessä luvussa, että kultaa tuotetaan yleisen yksinkertaisen tavaratuotannon ehtojen vallitessa. Nyt käymme tarkastamaan niitä vaikutuksia, joita sen tuotannon muutokset synnyttävät hinnoissa yleisen kapitalistisen tuotannon ehtojen vallitessa. Todellisuudessa ilmaantuu kuitenkin useita poikkeuksia. Niinpä esimerkiksi äskenmai-

nitsemillamme alppikaivoksilla tuotettiin kultaa kapitalistisesti, työnantajien välityksellä, jotka ottivat työhön palkkatyöläisiä yhteiskuntamuodossa, jossa vielä vallitsi yksinkertainen tavara-tuotanto, mikä kaikkialla kulki käsi-kädessä lisääntyvän, omaa tarvetta tyydyttävän tuotannon kanssa. Espanjan Amerikassa taasen olivat kultaja hopeakaivoksien työläiset indiaaniorjia. Kaliforniassa ja Austraaliassa sitävastoin, vielä noin puoli vuosisataa sitten, oli kultatuotanto yksinkertaisen tavaratuotannon suhteiden alaisena, kullankaivajat olivat vapaita tuottajia, jotka työskentelivät omilla työvälineillään ja omalla maalallaan. Mutta tämä kultatuotanto muodosti korkealle kehittyneen kapitalistisen tuotantotavan sangen oleellisen osan.

Tällaiset poikkeukset täytyy meidän jättää huomioonottamatta.

Tarkastakaamme nyt kapitalistista kultatuotantoa kapitalistisessa yhteiskunnassa. Mitenkä vaikuttaa kultatuotantosuhteiden muutos täällä, määrätyn kultamäärän tuottamiseen yhteiskunnallisesti välttämättömän työmäärän vähentymistäkö? Koska kysymyksessä on hintojen kohoaminen, on meidän kiinnitettävä katseemme vain tämän työmäärän vähentymisen seurauksiin ja voimme jättää huomioonottamatta ne seuraukset, jotka johtuvat kullan tuottamiseen välttämättömän työn

lisääntymisestä ja kultakaivoksien tuottavaisuuden vähentymisestä.

Kultakaivokset ovat kapitalistien hallussa. Samaten niiden työskentelemiseen ja kullansaantiin välttämättömät tarpeet ja koneet. Työläiset ovat palkkatyöläisiä. He saavat palkkaa kuten muutkin palkkatyöläiset. Heistä on siis työn tuottavaisuus kysymys yhdentekevää. Jos yhden kultanaulan tuottaminen vaati aikaisemmin miehen kaksi työviikkoa, nyt vain yhden, niin ei se suinkaan merkitse hänen viikkopalkkansa kaksinkertaistumista. Se pysyy lähinnä samana, niinkauan kuin lisääntynyt kultatuotanto ei muuta hänen elintarpeidensa hintoja. Se ylimääräinen naula kultaa, minkä toinen työviikko nyt tuottaa, ei edellytä lisääntyneitä tuotantokustannuksia; se jää sille kapitalistille puhtaaksi voitoksi, joka omistaa kaivoksen ja pitää sitä työn alaisena.

Mutta tätä olotilaa ei kestä kauan. Vuoden kuluttuahan olisi käsilläoleva kultavarasto kaksinkertaistunut siitä mitä aikaisemmin tuotettiin, mikä synnyttäisi lisääntyntä tavaroiden kysyntää, hintojen pysyessä samana.

Vaikutus tavaramarkkinoihin on nyt, ainakin alussa, samallinen kuin yksinkertaisen tavaratuotannon vallitessa. Lisäytynyttä kultamäärää ei enää kuluta kullankaivaja, vaan hänen riistäjänsä, joka voi käyttää lisääntyntä kultamää-

rää hyväkseen mitä erilaisimmilla tavoilla. Hän voi ostaa kulutusesineitä tai tuotantovälineitä, laajentaakseen liikettänsä. Mutta hän voi lainatakin, joko suoranaisesti tai ostamalla korkoa-tuottavia valtiovelkakirjoja tai obligatiooneja, tai osuuksia toisista liikkeistä, osakkeita.

Kuta enemmän kapitalismi kehittyy, sitä enemmän aletaan uuden kullan viimeksimainittua käyttömuotoa käyttää. Ja pääasiallisesti tässä muodossa siirtyy kulta kullantuottajan hallusta, levitäkseen maailmaan.

Tämän kautta selviytyy eräs huomattava ilmiö, johon Yhdysvaltojen rahapajan johtaja viittaa vuoden 1911 kertomuksessaan (Annual Report of the Director of the Mint, Washington 1912), kertomus, joka sisältää runsaasti tärkeitä aineksia kultakysymykseen. Tämä ilmiö on se tosiasia, että suurin osa maailman kultakaivoksista on englantilaisten hallussa, mutta siitä huolimatta ainoastaan pienin osa niistä saadusta kullasta joutuu Englantiin. Joulukuusta 1899 joulukuuhun 1910 joutui Europan suuriin pankkeihin 863 miljoonaa dollaria kultaa (noin $3\frac{1}{2}$ miljardia Saks. markkaa), mutta tästä Englannin pankkeihin alle 10 miljoonaa dollaria, jotavastoin Itävaltaan $53\frac{1}{2}$ miljoonaa, Italiaan 162 miljoonaa, Venäjälle 195 miljoonaa, Balkanin valtioihin yli 48 miljoonaa j. n. e. Luonnollisestikaan ei näiden

valtojen rikkaus lisääntynyt samassa suhteessa enemmän kuin Englannin. Tällaisen kultapaljouden joutuminen itä- ja etelä-Euroopan aiheutui etenkin kultakannalle siirtymisestä. Mutta tämä prosessi tapahtui kuitenkin etupäässä lainojen kautta.

Käyttököön kullanomistaja lisäytynttä kultaa miten hyvänsä, sitä kuitenkin käytetään, kuten muutakin kultaa, tavaroiden, kulutusesineiden, tuotantovälineiden ja sotatarpeiden ostamiseen. Tavaroiden kysyntä lisääntyy tämänkautta ja hinnat kohoavat.

Ellei tämä lisääntynyt kysyntä synnytä minikäänlaista tai edes läheskään vastaavaa hintojen kohoamista, silloin täytyy kultakaivosteollisuuden korkeampi tuottavaisuus luoda siihen sijoitetuille pääomille korkeampaa voittoa, kuin mitä kapitalistisessa maailmassa keskimääräisesti ilmaantuu ja senkautta luoda pyrkimyksen sijoittaa pääomaa tänne, samaten kuin yksinkertaisessa tavaratuotannossa tapahtui samallaisessa tapauksessa. Eroitus on vain siinä, että aikaisemmin kultatuotannon suurempi tuottavaisuus suoranaisesti veti puoleensa lisääntynyttä työvoimaa. Tämä lakkaa nyt, sillä työläiselle ei enää joudu suurentunut voitto. Mutta kuitenkin synnyttää tämä voitto lisääntyneen pääomavirtauksen kultakaivosteollisuuteen, koska tämä nyt antaa suuremman kuin

keskimääräisen voiton. Lisääntynyt pääoma vetää sitten lisääntyntä työvoimaa puoleensa, jota ilman sitä ei voitaisi käyttääkään.

Tämän kautta joutuu nyt kultakaivosteollisuuden uutta pääomaa ja uutta työvoimaa, jos lisääntyneestä kysynnästä huolimatta tavaroiden hinnat eivät kohoaisi riittävästi, tasoittaakseen voittomäärän eroavaisuuksia. Lisääntyneet pääomat ja työvoimat tuottavat uusia, lisääntyneitä kultamääriä, jotka puolestaan taasen synnyttävät lisääntyntä tavaroiden kysyntää ja jatkavat edelleen hintojen kohoamista.

Uusien pääomien virtaaminen kultakaivosteollisuuden kestä, kunnes tavaroiden hintojen kohoaminen on tullut sille asteelle, että kultatuotannon ylimääräinen voitto loppuu, kunnes voittomäärä on siinä sama kuin muillakin tuotantoaloilla. Vieläpä saattaa sitä jatkua niinkin kauan, että kultakaivosteollisuuden keskimääräinen voittomäärä laskeutuu alemmaksi yleistä voittomäärää, samasta syystä, josta kullin ostohinta jää sen vaihtoarvoa alemmaksi. Arpapelimäinen luonne, mikä liittyy kultakaivosteollisuuden kapitalistisessakin järjestelmässä, vetää kultakaivosteollisuuden runsaasti pääomia, tullen kiinnitetyksi sellaisiinkin kaivoksiin, joiden korkoatuottavuus on sängen pientä. Varga on esittänyt kirjoitelmassaan tästä muutamia voimakkaita esi-

merkkejä. — Ei tarvitse muuta kuin verrata seuraavan kahden etelä-afrikanlaisen kultakaivoksen voitto-osuuksia.

	1901	02	03	04	05	06	07	08	09	10
Ferreira	100	287½	250	262½	300	300	300	600	300	
General Mining	10	10		20					5	15

Voitot vaihtelevat siis vuodessa 0:sta 600:taan prosenttiin.

Kuten näemme, on se oikeata arpapeliä.

Amerikan sensustoimiston vuonna 1900 julkasemassa kaivosteollisuutta koskevassa erikoiskertomuksessa (Special Report on Miner and Quarries 1902, Washington 1905) käsittelee toht. J. Hourwitch "kulta- ja hopeakysymystä".

Toht. Hourwich julkaisee 1079:stä yhdysvaltalaisesta yhtiöstä, jotka toimivat kulta- ja hopeateollisuudessa, seuraavat tilastot:

	Voitto-osinkoja jakamattomia		
	Voitto-osink. jakavia	Täydessä käynnissä	Alkavia
Yhtiöiden lukumäärä	136	614	329
Työvoimakust. dollareissa	13,200,000	19,400,000	3,600,000
Muita työkustannuksia dollareissa	7,500,000	10,000,000	1,600,000
Tuotannon arvo doll.	35,300,000	31,600,000	1,100,000

Kuten näemme, jakoi ainoastaan pieni määrä yhtiöitä vuonna 1902 yleensä voitto-osinkoja. Ne olivat ennenkaikkea suurimmat. Ne tuottivat enemmän kuin puolet koko tuotannosta. Mutta niissä yhtiöissä, jotka eivät jakaneet voitto-osinkoja, työskenteli paljoo enemmän työläisiä kuin niissä, jotka jakoivat voitto-osinkoja. Tämänkaltaista suhdetta ei ilmaantune millään muulla tuotantoalalla.

Kuten ainakin arpajaisissa, niin tässäkin rosvoavat arpajaisten pitäjät, kaivoskeinottelijat, rahat etupäässä vähävaraisimmilta ihmisiltä. Osakkeet arvioidaan etukäteen sensuuntaisesti ja asetetaan ne mahdollisimman pienille erille. Ylläesitetyn tilastokertomuksen mukaan olivat voitto-osinkoja jakaneet yhtiöt laskeneet liikkeelle kokonaista 94,700,000 osaketta, ollen osakkeen keskimääräinen arvo 2 dollaria. Mikä pääoman kansanvaltaistuttaminen! Jokainen työläinen voi tulla kapitalistiksi, kultakaivoksen omistajaksi.

Näille osakkeille maksetut voitto-osingot teki-vät $10\frac{1}{2}$ miljoonaa dollaria, hieman yli 5 prosenttia maksetulle pääomalle.

Mutta tätä vastassa oli suunnaton, 516,600,000 osaketta käsittävä summa, mitkä osakkeet olivat niiden yhtiöiden, jotka eivät jakaneet yhtään voitto-osinkoja! Täällä oli pääoman kansanvaltaistuttaminen edistynyt vielä laajemmalle.

Osakkeen keskimääräinen nimellisarvo oli ainoastaan 1 dollari 60 senttiä. Kaikkea puoleensa vetävä kullan sokaiseva hohto, kykeni viekottelemaan köyhien perin tyhjästä taskuista vielä tuon suunnattoman summan 834 miljoonaa dollaria, 3,400 miljoonaa Saksan markkaa, näiden voittoautuottamattomien papereiden hankkimiseksi, jotka muodostivat rikkaita kultakaivoksia keinottelijoille ja asiamiehille.

Kaikkiaan oli vuonna 1902 amerikalaisiin kulta- ja hopeakaivososakkeisiin kiinnitetty yli 4 miljardia Saksan markkaa, joka yhteensä tuotti voitto-osuutta noin 50 miljoonaa Saksan markkaa, hieman yli 1 prosentin!

Kaikkiaan on Yhdysvaltojen kaivosteollisuuden osakepääoma 2,900 miljoonaa dollaria, noin 12 miljardia Saksan markkaa, mikä vuonna 1902 tuotti voittoa $72\frac{1}{2}$ miljoonaa dollaria (noin 300 miljoonaa Saksan markkaa).

Huomaamme siis:

	Kulta- ja hopeakaivost.	Muu kaivost.
Osakepääoma dollareissa	1017 milj.	1886 milj.
Voitto-osinko dollareissa	$10\frac{1}{2}$ milj.	62 milj.
Voitto-osinkojen prosenttiluku	1 pros.	3 1-3 pros.

Tämä todistaa, että kulta- ja hopeatuotannon voittomäärä on paljoa alempana keskimääräistä.

Siinä määrin kuin tähän saakka olemme tarkastaneet kapitalistisessa tuotannossa kullan tuotantoehtojen muutoksen vaikutuksia, ovat ne aivan samankaltaisia kuin yksinkertaisessa tavaratuotannossa ilmenneet, mutta aivan toisellaiseksi kuin yksinkertaisessa tavaratuotannossa, muodostuvat kapitalistisissa oloissa lisääntyneen kultatuotannon vaikutukset teollisuustuotantoon.

Yksi yksinkertaisen tavaratuotannon tunnusmerkkejä on sen pysyväisyys. Se liikkuu vuodesta vuoteen samaa tietään, häiriintymättä menekkipysähdyksistä, jotka johtuvat yleisestä ylituotannosta, mutta se ei myöskään voi nopasti laajentua. Jokainen käsityö vaatii omia erikoisia, monivuotisen kouluutuksen saaneita työvoimia, jotka eivät voi siirtyä yhdestä ammatista toiseen. Tässäkin tuotantotavassa on jo olemassa runsas työttömäin köyhälistö, mutta se on ryysyköyhälistöä, joka mainitun tekniikan vallitessa ei kykene ottamaan osaa tuotantoprosessiin. Sitä ei estä ainoastaan yksityisten työvoimien korkean kehityksen vaatimukset, vaan myös lisäytyvien työvoimien lisäytyväin työvälineiden puute.

Toisin kapitalistisessa tuotantotavassa. Marx osoittaa "Pääomassaan" perinpohjin ne metoodit, mitenikä kapitalistinen tuotantotapa luo toiselle puolelle teollisuuden vara-armeijan, toisella puolen taasen antaa pääomalle suunnattoman nope-

usvoimaa ja, yhdistäen molemmat, tekee aika-a j o t t a i n mahdolliseksi tuotannon ä k k i n ä i s e n lisääntymisen, kapitalistisen tuotantojärjestelmän elinehtona ollen tuotannon lakkaamaton ja tasainen kasvu akkumulatsioni- (kasaantumis) prosessin kautta.

Edellytän, että jokainen ennestään tuntee edelisiin väitteisiin johtavat seikat.

Näiden ehtojen vallitessa vaikuttaa kultatuotannon laajentuminen aivan toisin kuin yksinkertaisessa tavaratuotannossa. Yksinkertaisen tavaratuotannon ehtojen vallitessa synnyttää se hintojen kohoamista tavaramarkkinoilla, elvyttämättä tavaratuotantoa, vieläpä usein vaikuttaen sen voimien vähentymiseen ja sen kautta rajoittaen sitä.

Kapitalistisessa tuotantotavassa sitävästoin vaikuttaa tavaroiden kysynnän jokainen lisääntyminen kuin kannus laajentamaan tuotantoa, kuin kannus, jota tuotantoprosessi heti ja alttiisti totelee.

Lisääntynyt kulta, mikä ilmaantuu tavaramarkkinoille ja lisää siellä tavaroiden kysyntää, kohottaa tavaroiden hintoja sekä senkautta voittoa, mikä saadaan tavaroiden tuottamisesta. Tämän takia tarvitaan, ei ainoastaan kultatuotannossa, vaan myös toisillakin sen kiihoittamalla teollisuusaloilla uutta pääomaa ja senkautta myös uusia työvoimia. Kapitalistisella tuotantotavalla on si-

tä kylliksi, kultatuotannon laajentuminen ei missään tapauksessa kuivaa teollisuuden vara-armeijalähdettä.

Nyt voitanee tosin olettaa, että kullan lisäämä kysyntä synnyttäisi tällä tapaa pian taasen tavaroiden lisääntyneen tarjonnan ja siten muodostuisi aikaisempi hintataso entiselleen. Tämä ei merkitseisi muuta, kuin että kultatuotannon suunnaton voittomäärä palaisi takaisin. Tämän johdosta täytyisi tänne taasen virrata lisääntyntä pääomaa, laajentaisi kultatuotantoa uudelleen, tavaroiden kysyntä lisääntyisi entisestä määrästä ja senkautta hinnat jälleen kohoaisivat, mikä merkitseisi uutta sysäystä tavaratuotannon nousemiselle jne. Jos kultatuotannon lisäys ei ole ohimenevää, vaan pitkälti jatkuvaa, silloin sillä on tuotantoprosessiin mitä syvin vaikutus.

Otaksukaamme, että lisääntynyt kultamäärä synnyttää lähinnä vain koneiden (uusiin kultakavoksiin), kullantuottajien rakennusten, kaivosteollisuudessa olevien herrojen, palvelijoiden ja palkkatyöläisten viinin ja oluen ja kutomotuotteiden kysynnän lisääntymistä. Tämä merkitseisi taasen raudan, hiilen, villan ja puuvillan, tiilien ja kivien, kehruu- ja kutomokoneiden, maltaiden ja humalan, viljan, lihan, ym. kysynnän lisääntymistä. Kaikilla näillä teollisuusaloilla kohoaa siis tämän johdosta voitto ja palkkamäärä. Nämä

synnyttävät taasen erilaisten kulutus- ja tuotantovälineiden uudistetun kysynnän: jos tätä prosessia kestää jonkin aikaa — ja meidän otaksumamme mukaan uudistuu se alituisesti markkinoille virtaavan uuden kullan takia —, silloin meillä on oikea nousukausi, jonka pysyväisenä tunnusmerkkinä on hintojen yleinen kohoaminen.

Jos tämä hintojen kohoaminen on yleistä, näyttää se vaikuttavan häiritsevästi teollisuuden voitto-osingon kohoamiseen, koska se korottaa raaka-aineiden ja työvoiman hintoja ja tämän kautta se näyttää palauttavan suuremman voittomäärän, joka, ennen hintojen nousua, vallitsi kultatuotannon parempien tuotanto-edellytyksien alussa. Siinä määrin kuin voitto riippuu hinnoista, määrää sen osto- ja myyntihintojen eroitus. Jos tehdastuotteiden hinnat nousevat, mutta samalla myös raaka-aineiden, koneiden ja työvoiman hinnat nousevat, ei voitto suurene, se voi laskeutuakin, jos viimemainittujen tekijöiden hinnat nousevat nopeammin kuin valmistettujen tuotteiden.

Kuitenkaan ei voittomäärän suuruus riipu yksinomaan hintojen eroituksesta. Se lasketaan vuotta kohden siitä voiton kokonaissummasta, mikä tulee määrätystä pääomasta vuoden kuluessa. Tämä kokonaissumma ei riipu ainoastaan sen voittomäärän suuruudesta, minkä kapitalisti saa jokaisesta yksityisestä liiketoimesta, vaan myös

niiden liiketoimien lukumäärästä, joita hän vuoden varrella toimittaa. Siis hänen pääomansa vaihdoista. Jos kapitalistin ei tarvitse pitää tavaraitaan kauan varastossa, vaan saa ne nopeasti myydyksi, saamalla niistä heti maksun, vaihtuu hänen pääomansa nopeasti ja senkautta lisääntyy myös hänen vuotuinen voittomääränsä summakin, vaikkapa jokaisessa yksityisessä pääoman vaihdossa saatu voitto pysyisi samana. Vieläpä voi se suurentuakin, jokaisen yksityisen liikevaihdon voiton alentuessa.

Otaksukaamme, että kapitalisti ansaitsee jokaisessa pääomansa vaihdossa 10 prosenttia ja että hänen pääomansa vaihtuu kaksi kertaa vuodessa, joten hänen vuotuinen voittomääränsä on 20 prosenttia. Otaksukaamme vielä, että raaka-aineiden hintojen kohoaminen ja työpalkkojen nouseminen pienentäisi hänen voittoaansa jokaisessa pääomavaihdossa viidellä prosentilla, mutta että liikevaihdon nopeus sallisi hänen vaihtaa pääomaansa kuusi kertaa vuodessa, niin kasvaisi hänen vuotuinen voittomääränsä kolmeenkymmeneen prosenttiin.

Tavaroiden kysynnän suurentuminen aikaansaa tällaisen nopean liikevaihdon ja nopean pääoman vaihdon, ja korottaa siten voittoa, huolimatta kaikkien hintojen yleisestä kohoamisesta.

Kultatuotannossa on mahdotonta kohottaa voit-

tomäärää nopeilla pääomavaihdoilla, niinkauan kuin tämä vaihto riippuu markkinasuhteista eikä teknillisistä seikoista. Sellaista suhdetta, että raha vaihtuu markkinoilla tavaraksi ja tavara rahaksi, ei ilmaannu kullalle, niinkauan kun se vaikuttaa kultana. Kultakaivosteollisuuden voittomäärä riippuu yksinomaan sen tuotantosuhteista, eikä tavaroiden kiertokulun nopeudesta. Kulta on rahaa niinpian kuin se on tuotettu, se on, tuotu markkinoille. Sen ei tarvitse odottaa ketään ostajaa, joka sen muuttaisi rahaksi.

Tavaroiden kiertokulun nopeammaksi käymisen kohottama voittomäärä hyödyttää siis lopullisesti tavaratuotantoon sijoitettua pääomaa. Tämänkautta pysyy kultakaivosteollisuuteen virtaava pääoma määrättyissä rajoissa, niinpian kuin uusien kultamäärien tuotanto alkaa kehittää suurempaa tavaroiden kysyntää ja elähyttää tavaratuotantoa sekä tavaravaihtoa.

Juuri tämä elpyyntyminen, tavaratuotannon nopeutuminen, kulkee käsikädessä hintojen kohoamisen kanssa, kuten jokainen liike-edistymisen aikakausi osoittaa. Tällainen liike-edistyksen ja senkautta kohonneiden hintojen rinnastaminen, on se metodi, jonka kautta, kapitalististen olosuhteiden aikana, arvolaki kultakaivosteollisuudessa, määrätyn kultamäärän tuottamiseen yhteiskunnallisesti välttämättömän työajan lyhenty-

essäkin, toteutuu. Vasta silloin, jos tämä metodi ei riitä, ilmaantuu täydentäjänä se metodi, että pääomaa siirtyy kultatuotantoon tasoittamaan voittomäärää.

Se ei siis todista mitään sitä otaksumaa vastaan, että kultatuotannon muutokset olisivat osallisina nykyisiin korkeisiin elinkustannuksiin, kun Varga viittaa siihen, että tavaroiden maailmantuotanto on viimeisenä vuosikymmenenä suunnattomasti kohonnut, vuodesta 1900 vuoteen 1909 esimerkiksi raudan 50 prosentilla, hiilen 35 prosentilla, kuparin 61 prosentilla, viljan 31 prosentilla, puuvillan 45 prosentilla, ja asettaa tämän vastapainoksi, että rahatarkoitukseen käytetty kultamäärä on siitä lähtien kohonnut noin 32 prosentilla. Tämä on tosin hyvä todistuskappale sitä kvantiteettiteoriaa vastaan, joka yrittää selittää hintojen korkeutta pelkästään vertaamalla tavaroiden hintojen suuruutta kultamäärän suuruuteen, mutta ei osoita mitään minun mielipidettäni vastaan, että kapitalistisen tavaratuotannon aikana, lisääntyvän kysynnän luoma liike-edistys muodostaa sen tekijän, joka sovittaa hinnat ja voittomäärät tapahtuneeseen tuotanto-olojen parantumiseen ja määrää kullan arvolain.

Varga voisi väittää, että liike-edistymis-ajakaudella, jota meillä on ollut kohta kaksi vuosikymmentä, ei ole mitään yhteyttä kultatuotannon

vaihteluun, vaan että se johtuu kokonaan toisista tekijöistä.

Jos hän tahtoo osoittaa, että arvolaki ei toteudu rahatavaraan nähden, täytyy hänen todistaa, että kysynnän lisääntyminen mikäli se syntyy lisääntyneestä kultatuotannosta, ei vaikuta tavarahintoihin, tavaravaihtoon, eikä tavaratuotantoon. Hän tulisi huomaamaan, että tämä todistaminen kävisi vaikeaksi.

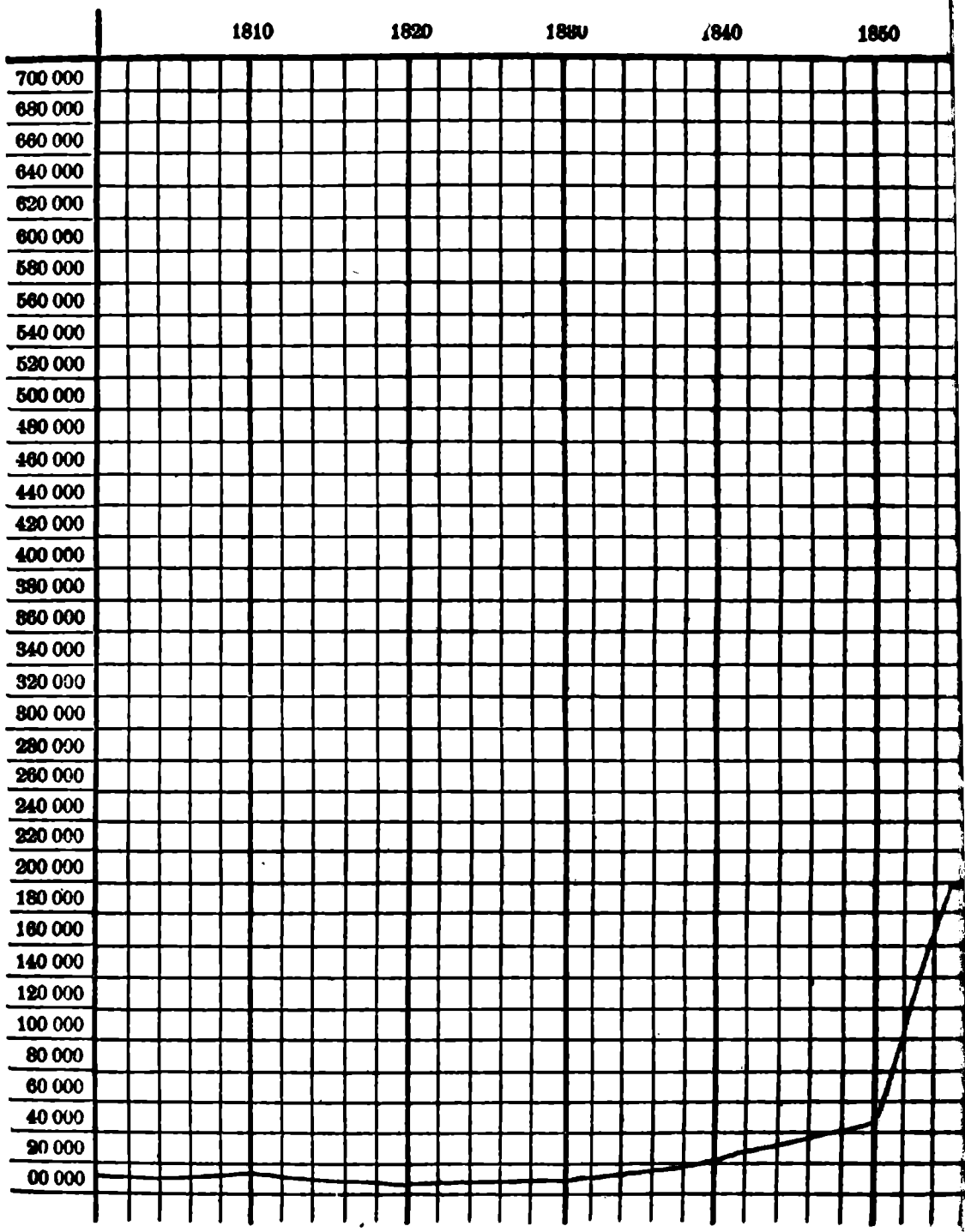
Minä luulen osoittaneeni teoreettisesti, mitenkä lisääntyneen kultatuotannon on vaikuttaminen tähän suuntaan. Tilastonumerot varmentavat mi- että kysynnän lisääntyminen, mikäli se syntyy linnun teoreettisten päätelmieni tuloksia (katso graa- fillista karttaa sivuilla 48-49.)

Vuodesta 1800:sta vuoteen 1850:een ei minul- la ole käytettävänäni numeroita eri vuosilta, vaan ainoastaan vuosikymmeniltä. Ne eivät osoita siis vuotuista vaihtelua, vaan ainoastaan vuosikym- menen yleisen keskitason.

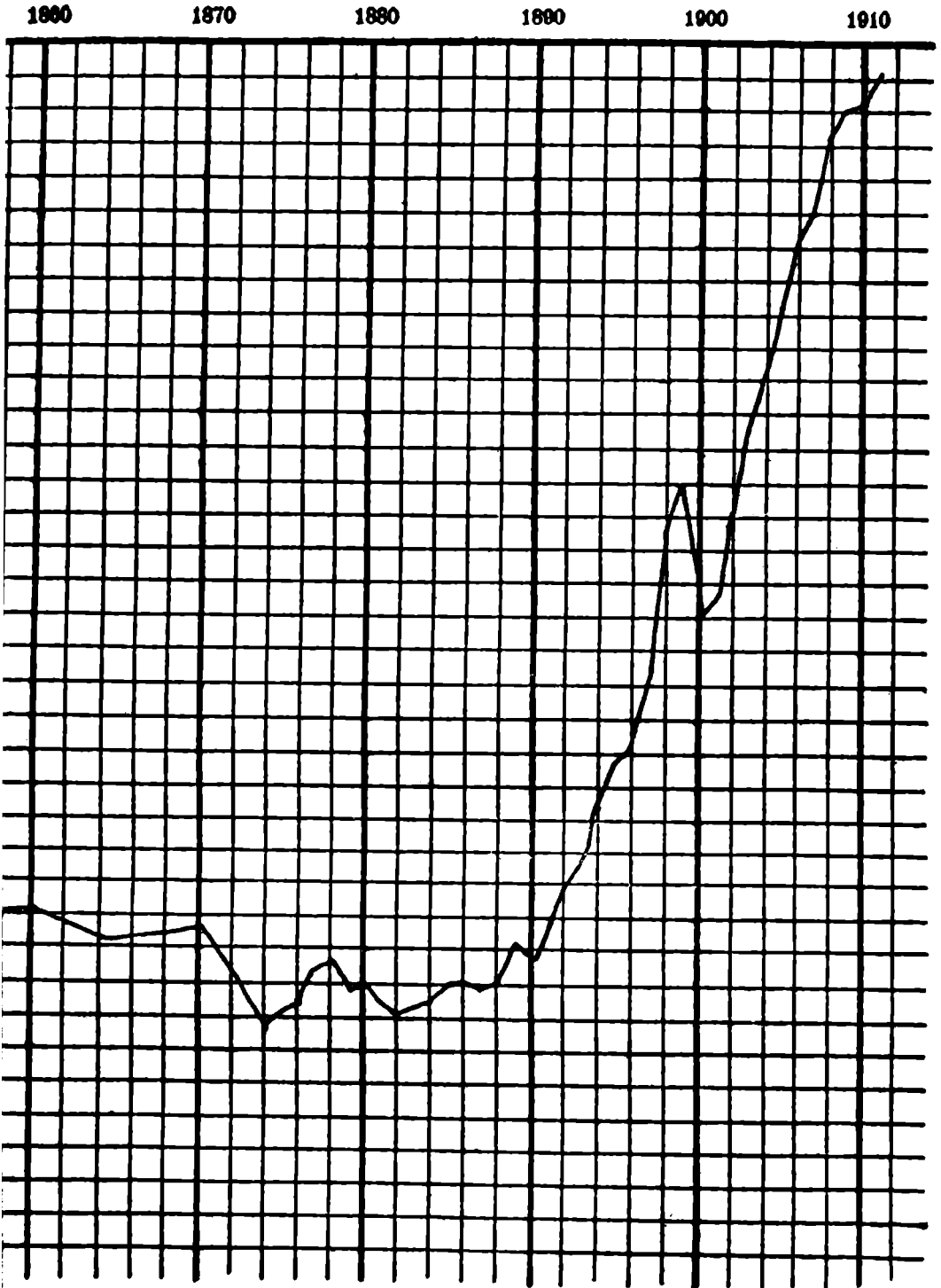
Kullansaannin ohella olisi, jalojen metallien vaikutuksesta taloudelliseen elämään puhuttaessa, otettava vielä huomioon hopeansaanti, mutta täs- sä täytyy meidän jättää se huomioonottamatta, jotta emme vaikeuttaisi esitystä liiaksi. Siitä vain seuraavaa.

Seitsenkymmenen luvun keskivaiheille saakka ei kullan ja hopean arvosuhteet vaihtuneet yhdek-

VUOTUISTA KULTATUOTANTOA (kiloina)

Edenstä. 1800—1911) OSOTTAVA KARTTA.

sännellätoista vuosisadalla juuri ollenkaan, ei edes viisikymmenluvullakaan, aikana, jolloin kultatuotanto kohosi nopeasti. Kulta oli pysyväisesti noin viisitoista kertaa arvokkaampaa kuin hopea. Seitsenkymmenen luvun jälkeen muuttui tämä suhde nopeasti hopeatuotantosuhteiden nopeiden muutoksien johdosta. Vuonna 1870 oli suhde vielä kuin 15,57 suhde 1:teen, 1879 jo kuin 18,39 suhde 1:teen, 1889 kuin 22,10, 1898 kuin 35,03, 1909 kuin 39,74, 1910 kuin 38,22, lopuksi 1911 kuin 38,33 suhde 1:teen.

Näissä olosuhteissa oli mahdotonta pitää hopeata kullan ohella arvomittana. Kaikissa valtioissa, jotka harjoittivat kiinteästi maailman kauppaa ja joilla oli siihen saakka hopea- — tai hopea- ja kultakanta, olivat pakoitettuja viime vuosisadan viime neljänneksellä käytännöllisesti, jollei aina muodollisesti, ottamaan kultakannan käytäntöön.

Tämän kautta ei hopearahaa kokonaan poistettu, se alennettiin vain vaihtorahaksi. Hopearaha ei enää käy hopean arvon edustajana, vaan määrätyn, lainmääräämän kulta-arvon edustajana. Samaten kuin paperiraha, voi hopearaha täyttää tämän tehtävänsä vain senkautta, että sen liikkeellelaskeminen pysyy määrättyissä rajoissa. Mutta nämä ovat sangen laajat. Niin sanottu hopean demonetiseerautuminen, että hopealla ei

ole täysiarvoisen rahan merkitystä, ei ole lopetanut hopearahain valmistamista. Se on vain vaikuttanut, että hopearahaa ei käytetä hopeametalin arvomäärää vastaavasti, vaan vastaa se määrättyä kultamäärää. Yksityisen hopeakappaleen ostokykyisyys, sen mahdollisesti herättämä kysyntä, ei siis missään tapauksessa ole siinä määrässä vähentynyt kuin hopean arvo on vähentynyt, vaan ainoastaan siinä määrässä kuin kullan arvo on alentunut.

Kapitalismin kehittyessä kasvaa vaihtorahan tarve nopeasti, jo palkkajärjestelmän levenemisen takia, jonka kautta palkansaajien lukumäärä lisääntyy, samalla kun rahalla maksaminen yhä enemmän syrjäyttää luonnonantimilla maksamisen. Molemmat aiheuttavat rahapalkkojen summan suunnatonta nousua, mikä suuremmaksi osaksi jaetaan vaihtorahoissa.

Niinpä esimerkiksi Yhdysvalloissa kasvoi vuodesta 1880 vuoteen 1910 teollisuuspalkkatyöläisten lukumäärä 2,700,000:sta 6,600,000:teen ja heidän vuotuinen palkkamääränsä 950:stä miljoonasta 3,400:ään miljoonaan dollariin.

Jo yksistään maksettujen palkkasummien lisääntyminen aiheuttaa, että hopearahan määrä, huolimatta siitä, että sillä ei ole täysiarvoisen rahan merkitystä, ei alennu, vaan lisääntyy.

Yhdysvaltojen rahapajan johtajan julkaisemat

tilastot osoittavat, miten paljon hopeata on lyöty rahaksi, senjälkeen kun hopea menetti täysiarvoisen rahan merkityksen. Sen mukaan viimeisenä kolmenakymmenenä vuotena (1880—1910) lyötiin koko kapitalistisessa maailmassa kultaa rahaksi 877 miljoonan (8,77 miljardin) dollarin arvosta (noin 35 miljardia Saks. mk.) ja hopearahaa 540 miljoonaa (5,4 miljardin) dollarin (22 miljardin Saksan mark.) raha-arvosta. Tähän tosin sisältyy vanhojen rahojen ja vanhan metallin uudestaan rahaksi lyöminen. Tarjona oleva metalliraha-määrä on arvioitu paljoo alemmaksi todellisuutta; tilasto osoittaa maailman tärkeimmissä pankeissa v. 1910 olleen kultamäärän noin 5 miljardiksi, liikkeessä olevan 2 miljardiksi dollariksi, yhteensä 30 miljardia Saks. mk.; hopearahamäärä oli 2,6 miljardia dollaria,, yli 10 miljardia Saks. mk.

Vaikka hopea onkin menettänyt merkityksensä täysiarvoisena rahana, ei se raha-määrä, jota se edustaa, ole kuitenkaan menettänyt ostokyk्याnsä, eikä taloudellista vaikutustansa. Senvuoksi ei voi väittää, että tämä ilmiö olisi vastavaikuttanut tai hidastuttanut lisääntyneen kultatuotannon taloudellista vaikutusta.

Jos tarkastamme graafillista taulukkoa siv. 48-49, niin huomaamme nopeata nousua heti vuoden 1850 jälkeen, ollen se Kalifornian (1848) ja

Austraalian (1851) kulta-alueiden löytöjen seurauksena. Nämä löydöt alkoivat vaikuttaa Englannin työläismaailmaan heti vuoden 1848 pettymysten jälkeen. Se menetti pian useimmat toimeliimmat ja tyytymättömimmät aineksensa, jotka siirtyivät kultakaivoksiin, jonka kautta chartismlike huomattavasti heikkoni, — samaten kuin Saksan uskonpuhdistusliike menetti voimakkaimmat tukensa Espanjan Amerikan kulta- ja hopea-alueiden löydön takia. Molemmissa tapauksissa kulta vahvisti vasta-vallankumousta. Samaan aikaan oli kultatuotannon muutoksilla taloudelliset vaikutukset tavaratuotantoon.

Marx ja Engels olivat ensimmäiset, jotka osoittivat Kalifornian kultakaivosten merkityksen. Jo vuonna 1850 selittivät he näiden kaivoksien löydön olevan "tärkeämpiä kuin Helmikuun-vallankumous". Ne tuottavat Englantiin "rikkauden ja vallan hämmästyttävän lisääntymisen", josta Gladstone mainitsi tulo- ja meno-arviopuheessaan v. 1863, jonka Marx vuotta myöhemmin toisti Internationalen avajaispuheessa.

Tämä sama aika muodostui Ranskan keisarikunnan loistoajaksi. Sielläkin näytti kultavirrat juoksevan "hyvään yhteiskuntaan". Sielläkin huomaamme loistavaa liike-elämää, keinottelukuumetta. Lopuksi tämä aika loi Saksan suurteolli-

suuden edistymisen peruskiven; tästä ajasta alkoi Saksan suurteollisuus nopeasti nousta.

Vuodesta 1860 lähtien lakkaa kultatuotannon kohoaminen, mutta se vaikuttaa kuitenkin vielä jonkin aikaa. Vuodesta 1870:stä vuoteen 1874: jään huomaamme kultatuotannossa varmaa alentumista, sitä seuraa huomattava hintojen alentuminen ja senjälkeen, ennallaanpysyvän kultatuotannon takia, yhdeksänkymmenen-luvun alkuun saakka, alhaisten hintojen ja jatkuvan lamaanuksen aikakautta, mikä saattoi monen meistä — minä myönnän, että minäkin olin yksi niistä — ajattelemaan, että kapitalistinen tuotantojärjestelmä oli jo joutunut kroonilliseen ylituotannon tilaan.

Mutta äkkiä alkaa kultatuotanto uudelleen kohota tavalla, jollaista maailmassa ei ennen ollut havaittavissa. Vuonna 1886 avattiin Etelä-Afrikassa ensimmäiset Randin-kaivokset, 1890 järjestettiin sinne syoniidi-menettely*), vuonna 1897 löydettiin vihdoin Alaskassa sijaitsevat Yukonin kulta-alueet.

Siinä määrässä kuin kultatuotannon edistymisen oli havaittavissa, hävisi lamaannustila, hinnat alkoivat kohota ja kapitalismi nousee täydellä

---

*) Tämän menettelyn avulla, joka perustuu siihen, että eräs kaliумыsyanidi niminen kemiallinen aine liuottaa kullin malmeistaan, voidaan kultaa erottaa täydellisemmin kuin ennen, köyhemmistäkin malmeistaan.

voimalla loistavimmalle kehitysvaiheelleen. Näiden ilmiöiden keskinäinen yhteys on tässä selvästi näkyvissä.

Sauerbeck on laskenut Lontoon markkinoiden päätarveaineiden hinnat vuodesta 1818 lähtien. Jos merkitsemme hinnat vuodesta 1891 vuoteen 1900, sadaksi, silloin saamme seuraavan tilaston:

1818	214	1848	118
1819	183	1849	112
1820	169	1850	116
1821	160	1851	113
1822	152	1852	118
1823	155	1853	143
1824	160	1854	154
1825	177	1855	152
1826	151	1856	152
1827	146	1857	158
1828	146	1858	137
1829	140	1859	142
1830	137	1860	149
1831	139	1861	168
1832	134	1862	152
1833	137	1863	155
1834	136	1864	158
1835	139	1865	152
1836	154	1866	154
1837	142	1867	151
1838	149	1868	149
1839	155	1869	148
1840	155	1870	145
1841	151	1871	151
1842	137	1872	164
1843	125	1873	167
1844	127	1874	154
1845	131	1875	145
1846	134	1876	143
1847	143	1877	142

1878	131	1895	94
1879	125	1896	92
1880	132	1897	93
1881	127	1898	97
1882	126	1899	102
1883	124	1900	113
1884	114	1901	106
1885	108	1902	105
1886	104	1903	105
1887	103	1904	106
1888	106	1905	109
1889	109	1906	116
1890	108	1907	120
1891	108	1908	110
1892	103	1909	112
1893	103	1910	117
1894	95		

Näemme tässä, miten vuoteen 1849 ennallaanpysyvän kultatuotannon takia hinnat yleensä laskeutuvat, keskeyttäen liike-edistyksen aikakauden. Vuodesta 1849 lähtien kohoavat hinnat, ensin huomaamattomasti, sitten vuodesta 1853 vuoteen 1861 nopeasti. Senjälkeen pysyvät ne jotensakin samalla keskitasolla vuoteen 1873, laskeutuen pulakausien aikana, kohoten taloudellisen nousukauden aikana vuodesta 1871 vuoteen 1873. Jälleen ennallaanpysyvän ja osittain laskeutuvan kultatuotannon takia huomaamme hintojen laskeutumista vuoteen 1896. Siitä lähtien ovat hinnat kohonneet nykyiseen määräänsä.

Tietysti tulee varoa sekoittamasta, kultatuotannon vaihtelusta riippuvia liike-edistyksen ja lamaannuksen vaihteluja näiden ilmiöiden siihen

vaihteluun, joka johtuu noin kymmenvuotisesta teollisuusjaksosta. Tämä viimeksimainittu kiertojakso on kapitalistisen tuotantoprosessin laajentumisen välttämätön muoto; tämän kiertojakson yksityisten kehityskausien täytyy toistua säännöllisissä aikakausissa. Ensinmainittu vaihtelu sitävastoin riippuu sattumien sarjasta, eikä muodosta mitään kiertojaksoa, sen eri kehityskaudet eivät ole sidottuja määrättyyn uusiintumiseen.

Molemmat liikkeet ovat alkuperäisesti toisistaan riippumattomia, mutta ne risteytyvät, sekaantuvat ja vaikuttavat toinentoisiinsa mitä moninaisimmilla tavoilla. Erittäinkin on kultatuotannon kulku mitä suurimmasta merkityksestä teollisen pulakauden muodostumiseen. Jos kultatuotannon laajentuminen pysähtyy tai jos kultatuotanto kokonaan lakkaa, silloin lyhenevät helposti nousukaudet ja tulevat yhä heikommiksi. Pulakaudet sitävastoin pidentyvät. Nämä pyrkivät muodostumaan kroonillisen luontoisiksi. Näin oli laita kahtena vuosikymmenenä vuoden 1873 jälkeen. Aivan toisin lisääntyvän kultatuotannon aikana. Liike-edistys, jonka se synnyttää, ei tosin voi poistaa liikepulua maailmasta, mutta se pidentää nousukausia, tekee ne vilkkaammiksi, samalla lyhentäen pula- ja lamaannuskausia ja helpottaen niiden voittamista. Tällainen oli viimeisen kahden vuosikymmenen teollisuusjakso.

III.

Rahan liikkuminen

Yhteen seikkaan on vielä kiinnitettävä huomiota: Miten on mahdollista, että kullan tuotanto-
ehtojen muutokset synnyttävät niin syvällekäyviä
muutoksia koko talouselämään, vaikka kuitenkin
kultatuotanto maailman kokonaistuotantoon ver-
raten muodostaa vain mitättömän murto-osan?
Maailman vuotuisen kultatuotannon arvo on ny-
kyään noin 2 miljardia Saksan markkaa. Tätä
vastaan asettaa Varga maailmantuotannon koko-
naisarvon, jonka hän laskee 124 miljardiksi. Kul-
tatuotanto on siis vain $1\frac{1}{2}$ prosenttia kokonais-
tuotannosta, sangen pienoinen osanen siitä.

Tosin näyttää siltä kuin kultatuotanto merkit-
seisi varsin vähän. Mutta riippuuko sitten arvo-
lain toteutuminen johonkin tavaraan nähden siitä
kuinka suurta osaa kokonaistuotannosta tämä ta-
vara edustaa? Miksi tekisi juuri kulta poikke-
uksen? Senkö takia, että se on erikoisen luon-
toismuotoista tavaraa? Mutta juuri nämä eri-
koisuudet vaikuttavat, että kultatuotannon muu-
toksilla on talouselämään paljon suurempi merki-

tys, kuin mitä sen paljouden suhde kokonaistuotannon paljouteen edellyttäisi.

Rahatavaran yhden erikoisen luontoismuodon olemme jo oppineet tuntemaan. Se ilmaantuu siinä, että se on tavara, jolla on kaikille aina ja kaikissa olosuhteissa käyttöarvoa, jonka seikan Varga ilmaisee siten, että keskuspankit aina "ostavat" minkä kultamäärän hyvänsä.

Mutta rahatavaran eroavaisuus kaikista muista tavaroista ei ilmene ainoastaan tämän kautta. Sillä on vielä toinenkin, sangen oleellinen eroavaisuus niistä. Jos emme ota lukuun välikauppaa, johon huomion kiinnittäminen tässä yhteydessä ainoastaan hämmentäisi, mitä nyt haluamme esittää, eikä kuitenkaan muuttaisi johtopäätöksiä, niin tekee tavara ainoastaan yhden kulun tavaramarkkinoille; se vaihtaa yhden kerran omistajaansa ja lakkaa sitten olemasta tavarana, katoaa markkinoilta, tullakseen joko nopeammin tai hitaammin kulutetuksi. Tuottaja myy sen kuluttajalle; kun tämä on tapahtunut, se ei esitä enään mitään osaa tavaramaailmassa.

Rahan laita on toisin. Kun se kerran on joutunut markkinoille, ei se jätä sitä enään. Sen liikunta kapitalistisessa tavaratuotannossa on sen lisäksi kaksinaista. Yhtä osaa rahasta käytetään kulutusvälineenä, kapitalistien ja palkkatyöläisten tuloina, heidän persoonallisten tarpeidensa tyy-

dyttämiseksi. Tällä tavalla käytetty raha ei pala koskaan takaisin alkuperäiseen lähtöpaikkaansa. Toista osaa rahasta käytetään pääomana, joko kapitalistin omassa liikeyrityksessä tai toisille annettuina lainoina. Tällä rahalla on se miellyttävä ominaisuus, palata takaisin lähtöpaikkaansa ja sitten taas lähteä liikkeelle lisäarvon kautta suurentuneena. Niin erilaisia kuin nämä rahan molemmat kulkumuodot ovatkin, niin molemmat, toinen kuin toinenkin, pitävät rahaa iankaikkisessa liikkeessä markkinoilla. Se viettää siellä, jollei ota huomioon rahakappaleiden kulumista, ikuista elämää, kun sensijaan tavarat, jotka kulluttaja on kerran ostanut, käytettiinpä niitä joko kulutus- tai tuotantovälineinä, häviävät ainaiseksi markkinoilta.

Ei käy siis päinsä rinnastaa kullan vuosituotantoa tavaroiden vuosituotantoon, sekä mitata edellisen merkitystä vertaamalla sitä jälkimäisen suuruuteen.

Tämä pitää paikkansa kahdessa suhteessa. Toisinaan synnyttää vuotuinen kultatuotanto paljoa suuremman tavaroiden kysynnän kuin mitä sen pelkkä suuruus edellyttäisi, jolloin markkinoilta, vuoden kuluessa, häviää vuotuinen tavaratuotanto, tehdäkseen tilaa uusille tuotteille, samalla kuin se rahamäärä, mikä aiheutti tuotetun tavaramää-

rän kiertokulun, pysyy markkinoilla, lisääntyen sen vuoden kultatuotannolla.

Tarkastakaamme nyt yksinkertaista jatkuvaa tuotantoa (reproduktion), jossa vuodesta vuoteen tuotetaan sama tavaramäärä. Tässä tapauksessa olisi kaikki uuden kullan tuottaminen aivan tarpeetonta, jos jätämme huomioonottamatta sen mitättömän määrän, mikä hupenee rahan kulumisessa, sekä kullan teollisessa käytössä koristuksiin, kelloihin ja senkaltaisiin, johon tällä kertaa emme kajoa. Tavaroiden vuotuinen tuotanto saattaisi olla kuinka suunnaton tahansa ja uusien kultarahojen valmistamiseksi tuotettu vuotuinen kulta kuinka vähäpätöistä tahansa, sittenkin täytyisi sen synnyttää lisääntyttä tavaroiden kysyntää tarjonnan pysyessä ennallaan, siis se synnyttäisi tavaroiden kallistumisen, mikä pian taas lopettaisi kultatuotannon.

Kuten sanottu, lukuunottamatta kullan teollista käyttöä, on uusi kultatuotanto, kullan tuotantoehdojen ja arvon pysyessä ennallaan, pysyväisesti vain mahdollista jatkuvassa tuotannossa laajenevalla, vuosi vuodelta kasvavalla porrasasteikolla.

Jos halutaan verrata vuotuista kultatuotantoa vuotuisen tavaratuotantoon, niin ei se saa tapahtua siten, että rinnastetaan vuodessa tuotettu kulta samana vuonna tuotettuun tavaramäärään, vaan ainoastaan siten, että tätä kultamäärää, mikäli se

ei kulu tai käytetä teollisesti, verrataan siihen lisäykseen, mikä johtui tänä vuonna tuotetusta tavarasta edellisen vuoden tuotantoon nähden.

Heti kun näin tehdään, ei vuodessa tuotettu kultamäärä enää näytäkään mitättömältä suurelta maailmantuotannossa.

Tilastotietojen ollessa nykyisellä kannalla, on vielä mahdotonta laskea sitä määrää, johon koko maailman tavaroiden kokonaistuotanto vuodessa nousee. Mutta koska tässä on kysymyksessä ainoastaan asian valaiseminen jollakin esimerkillä, niin voimme hätävarana käyttää maailmankaupan numeroita, joita vuosivuodelta yhä suuremmalla tarkkuudella kootaan ja joista voi olettaa, että ne kasvavat jotensakin samassa suhteessa kuin maailmantuotanto. Maailman kokonaiskaupan ilmoitettiin vuonna 1910 olleen 146 miljardia Saksan markkaa, koska tämä summa täällä on muodostunut kaksinkertaiseksi, esiintyen toisessa maassa vientinä ja toisessa tuontina, niin on meidän jaettava se kahtia. Siis vuoden 1910 maailmankauppa käsitti noin 73 miljardia Saksan markkaa. Vuonna 1902 käsitti maailmankauppa 48 miljardia, siis vuodesta 1902 vuoteen 1910 on lisäys noin 25 miljardia, vuosittain keskimäärin 3 miljardia. Varga laskee nykyisen maailmantuotannon 124 miljardiksi, siis vähemmän kuin kaksi kertaa nykyisen maailmankaupan määrä. Jos oletamme

sen olevan kaksi kertaa niin suuren kuin maailmankauppa, niin arvioimme sen sangen suureksi. Tämän perusteella emme voi arvioida tavaratuotannon vuotuista lisäystä tuskin suuremmaksi kuin 6 miljardiksi. Verrattuna tähän summaan, vuotuisen kultatuotannon, kahteen miljardiin Saksan markkaan nouseva määrä, ei enään olekaan mikään mitätön suurre. Se on kolmas-osa siitä.

Mutta kuten sanottu, emme tässä käsittele täsmällisen tarkkoja laskelmia todellisista suuruus-suhteista, vaan ainoastaan haluamme esimerkillä valaista niiden suhteita ja siihen tarkoitukseen riittää mainitut luvut.

Että vuotuisen kultatuotannon merkitys on aivan toinen, jos vertaamme sitä vuotuisen tuotannon lisääntymiseen, emmekä vuotuisen tuotannon kokonaismäärään, on edelläolevastakin selvää, eikä siihen tarvitse mitään todistuksia. Mutta jokainen ei suinkaan olisi halukas ilman muuta arvioimaan kultatuotannon suhteellista merkitystä tavaratuotantoon nähden niin korkeaksi, kuin edellä esitettyjen numeroiden perusteella, niin epätarkkoja kuin ne ovatkin, voisi olettaa. Kuitenkaan meidän ei pitäisi tyytyä siihen, että me vertaamme maailmankaupan tahi maailmantuotannon lisäystä edellisestä vuodesta vuotuisen kultatuotantoon. Me tiedämme jo, etteivät asiat ole niin yksinkertaisia kuin miltä ne kvantiteettiteorian mu-

kaan näyttävät, joka asettaa yhdelle puolelle kultamäärän ja toiselle puolelle tavaramäärän, ja molempien vertailun tulokseksi asettaa hinnan.

Markkinoilla vallitseva kysyntä, ei riipu ainoastaan siitä kultamäärästä, mikä ilmaantuu markkinoille, vaan myös sen liikuntanopeudesta. Samalla kultamäärällä on aivan toinen vaikutus siellä, missä se välittää vuodessa kymmenen kauppaa, kuin siellä, missä se välittää vain kaksi. Ensimmäisessä tapauksessa synnyttää sata Saksan markkaa vuodessa tuhannen Saksan markan kysynnän, toisessa vain kahden sadan Saksan markan kysynnän.

Lisääntyneen kultatuotannon kautta lisääntynyt tavaroiden kysyntä, on sangen tärkeä tekijä kokonaiskysynnän ja koko tuotantoprosessin muodostumisessa, mutta se ei ole suinkaan ainoa siihen vaikuttava tekijä.

Onko viimeisen kahdenkymmenen vuoden kuluessa ilmaantunut joitakin seikkoja, jotka olisivat kohottaneet tai heikentäneet lisääntyneen kultatuotannon vaikutusta?

Tiedämme jo, että tämän vaikutuksen määrä riippuu tavaroiden kiertokulkuprosessin nopeudesta, nopeudesta, mikä puolestaan johtuu osaksi teknillisistä, osaksi taloudellisista syistä. Tässä suhteessa on kuljetusvälineillä tärkeä osa. Missä määrin ne ovat viimeaikoina täydellistyneet, ei tarvitse mitään selvittelyjä.

Tavaroiden kiertokulun nopeuden lisävaikuttimena on vielä rahan käyttäminen maksuvälineenä. Tähän saakka olemme edellyttäneet, että tavarat aina vaihdetaan rahaan, s. o. myydään puhtaasta rahasta. Mutta tavaroiden kiertokulun eräällä määrättyllä asteella syntyy järjestelyjä, tilanteita, jotka tekevät mahdolliseksi, että minä voin ostaa vieraita tavaroita, ennenkuin olen myynyt omat tavarani ja saanut niistä rahaa. Minä ostan vieraat tavarat pelkällä maksulupauksella, jonka suorittaminen pitäisi tapahtua vasta jonkun ajan kulluttua, noin kolmen tai kuuden kuukauden kulluttua. On selvää, että tavaravaihtoa voidaan tämän kautta suuresti jouduttaa.

Tosin, kun minun täytyy tehdä lopullinen maksusuoritus, tarvitsen kuitenkin jälleen rahaa. Mutta kun rahankäytön yksityisiin kohtiin voidaan keskittää lukuisia maksuja, niin pian tullaan siihen, että vastakkaiset saatavat peruuttavat toinentoisonsa, ilman että siinä on käytetty todellista rahaa. Tämän kautta ei voida kuitenkaan mielivaltaisen kauaksi vetääntyä eroon metallirahan käytöstä, mikä metalliraha aina pysyy maksun perusteena. Niin on asianlaita jo sentähden, että kaikki vastakkaiset maksusitoumukset eivät ole yhtäsuuria. Sen, jolla on pelkästään maksettavana, eikä mitään vaadittavana, tai jolla on enemmän maksettavana kuin vaadittavana, on maksettava käteisellä.

Mutta sitäpaitsi on tämä koko maksulupausten ja tasausten järjestelmä sangen arka kaikkiin liikehäiriöihin nähden ja pyrkii synnyttämään liikehäiriön aikana tavaratuotannossa täydellisen seisauksen, mikä tapahtuu sitä helpommin, kuta vähemmän käsillä oleva kultavarasto riittää korvaamaan suoritettaviksi joutuvia maksuja. Liikepualien voittamiseksi täytyy aina olla käsillä riittävät vara-rahastot.

Maksusitoumuksille ja niiden molemminpuolisille tasoituksille perustuva kauppa ei siis koskaan voi tehdä käteistä rahaa tarpeettomaksi. Mutta jos tähän mennessä olemme nähneet, että tavaroiden tuotannon ja kiertokulun laajentuminen, muutoin samoissa olosuhteissa, synnyttää liikkeessä olevan rahan vastaavan lisääntymisen, niin nyt opimme tuntemaan päinvastaisen ilmiön. Mitä kiinteimpiä ja keskittyneimpiä maksusitoumukset ovat, sitä vähemmän todellista rahaa tarvitaan tavaroiden kiertokulun ylläpitämiseen, sitä pienempi voi käsilläoleva rahamäärä olla tavara-kiertokulun laajuuteen nähden. Rahamäärä ei kokonaan häviä, mutta suhteellisesti tavaroiden kiertokulku voi kasvaa ja kasvaakin nopeammin kuin rahamäärä. Käsilläolevan rahan taloudelliset vaikutukset suurentuvat, ja senkautta myös vahvistuu se pakoittava sysäys, jonka jokainen

lisääntynyt rahamäärä synnyttää tavaroiden tuotannossa ja kiertokulussa.

On tunnettua, missä määrin koko luottojärjestelmä on laajentunut viime vuosikymmeninä.

Markkinasuhteet ovat yhtä tärkeitä. Nekin olivat viimeisen kahden vuosikymmenen aikana tavattoman suotuisat kultamäärän lisääntymisen kautta ja sen kasaannuttamana syntyi, kuten olemme nähneet, liike-edistyksen aikakausi, jossa tavaroiden kiertokulku elpyi suunnattomasti ja sen kautta lisääntyneen kultamäärän vaikutuksen kysyntään täytyi yhä enemmän kohota. Tavaroiden kiertokulun nopeus ei pienentänyt lisääntyneen kultatuotannon seurauksia. Se vaikutti samansuuntaisesti kuin lisääntynyt kultatuotanto ja vahvisti sen pyrkimyksiä.

Ja samaten oli toistenkin seikkojen laita, jotka vaikuttivat kultatuotannon vaikutusmäärään.

Kaikkea kultakaivosteollisuuden saalista ei muuteta rahaksi. Yksi osa siitä joutuu teollisuuden raaka-aineeksi, se ei tule rahaksi, vaan tavaraksi. Tämä osa ei synnytä tavaroiden kysyntää, siitä itsestään tulee tavara, jota tarjotaan markkinoilla ja jota halutaan vaihtaa rahaksi. Kuta suurempi on se osa vuotuisesta kultatuotannosta, jota käytetään teollisuustarkoituksiin, sitä pienempi on se osa, josta lyödään rahaa, sitä pienempi muutoin samoissa olosuhteissa, on kultatuotannon

vaikutus markkinoiden elvyttämiseksi ja hintojen kohottamiseksi.

Mutta tämä ei suinkaan merkitse vähimmäskään määrässä, että viimeisenä kahtenakymmenenä vuotena olisi kulettu siihen suuntaan, että vuotuisen kultatuotannon rahaksimuuttamista olisi pienennetty. Asianlaita on aivan päinvastoin.

Ennen tavaratuotannon syntyä valmistettiin kulta- ja rahametalleista luonnollisesti vain käytöesineitä. Mutta tämä oli enimmäkseen vallitsevana myös tavaratuotannon alussa. Siitähän juuri johtuu kullan käyttäminen rahana, että se on kaikkialla haluttu käyttöarvo, mikä ei muutu käytössä. Kulta- ja hopeakoristeiden sekä astioiden kokoaminen, ei ollut yksinkertaisessa tavaratuotannossa pelkkää loisteliaisuutta, vaan myöskin eräänlainen aarteiden kokoamismuoto. Vasta kapitalistinen tuotantotapa muuttaa rahan pääomaksi, joka tuottaa voittoa, niin että jokaista kultakappaletta, jota ei käytetä rahana, pidetään tappion aiheuttajana. Tämäntakia on kullan teollinen käyttö sangen rajoitettua.

Mutta vielä nykyäänkin valtaa kapitalismi uusia rikkaita alueita, etenkin Aasiassa, joissa on esikapitalistiset tuotantotavat. Tämä ei merkitse muuta, kun että vielä nykyäänkin tapahtuu kullan teollisuustarkoituksiin käyttämisen poistamisprosessi, kullan rahamuotoon muuttamisen hyväksi.

Tätä vastassa on tosin vastakkainen pyrkimys, köyhälistön riistännän lisääntyminen, lisäarvomäärän kasvaminen ja senkautta myös kulutusrahastojen, kapitalistien tulojen kasvaminen, mikä lisää heidän loistotavaroidensa kysyntää. Mutta kapitalisteista ei ole kuitenkaan mieluista, että menettävät omien loistoesineidensä kautta juuri rahatavaraa, kapitalistista runkoa elvyttävää verta.

Lopuksi on vielä yksi seikka huomioonotettava: kultaa voidaan rahana käyttää rajattomasti ja laajalti. Teollisesti käytetty kulta on sitävastoin tavara, jonka leveneminen riippuu tarpeista, jotka suurimmaksi osaksi syntyvät totutusta tavasta, eivätkä vaihdu nopeasti. Kultatuotannon äkillinen suurentuminen laajentaa siis vähemmän kullan teollista käyttöä kuin sen käyttöä rahana. Toisella puolen taasen kultatuotannon pienentyminen vähentää vähemmän kullan teollista käyttöä kuin sen käyttöä rahana.

Kaikki nämä seikat saattavat meidät otaksu-
maan, että kullan käyttäminen rahana, on viimeisenä kahtenakymmenenä vuotena noussut nopeammin kuin itse kultatuotanto.

Tästä on vaikea saada tilastollisia todistuksia, koska tätä tarkoitusta varten täytyisi saada vuosikymmenen takaa tarkkoja tietoja kullan erilaisista käyttötavoista koko maailmassa. Koska tällaisia ei ole, täytyy ryhtyä arvioimiseen. Mutta

nämätpä vahvistavat teoreettisista laskelmista johtuvia otaksumia.

Neumann Spallart on laskenut kultatuotannon vuodesta 1881 vuoteen 1885 746,000 kiloksi, josta suurin osa, 424,000 kiloa, vietiin kapitalistisiin sivistysmaihin teollista käyttöä varten. Soetbeer tuli samoihin tuloksiin. Jo useasti mainitsemassamme Yhdysvaltojen rahapajan johtajan kertomuksessa on tutkittu kullan teollista käyttöä joka vuonna, vuodesta 1890 lähtien. Minä olen hänen tiedonantajensa perusteella laskenut, montako prosenttia vuotuisesta kultatuotannosta käytetään teollisesti. Tulokset ovat seuraavat:

Vuosi	Kultatuotannon arvo miljoonissa doll.			Kultaa käytetty teollisuustark.	Kultatunnosta käyt. teollisuust. pros.
				milj. doll.	
1890	119			50	42.0
1891	131			50	38.5
1892	147			50	34.0
1893	157			51	32.5
1894	181			53	29.3
1895	199			59	29.6
1896	202			60	29.7
1897	236			60	25.4
1898	227			66	22.9
1899	307			73	23.8
1900	256			76	29.7
1901	261			79	30.2
1902	297			76	25.6
1903	328			75	22.9
1904	347			78	22.5
1905	380			81	24.4
1906	403			93	22.0
1907	413			97	23.4
1908	442			89	20.1
1909	454			101	22.2
1910	456			112	24.6

Kullan teollinen käyttö siis kasvaa kylläkin ehdottomasti, mutta ei niin nopeasti kuin kultatuotanto. Kahdeksankymmenen-luvun alussa oli se vielä suurempi puoli, 1890 vielä yli kaksiviidettä osaa, 1907 enää yksi viidesosa. Siitä lähtien on se jälleen vähän noussut, yhdeksi neljäsosaksi. Kun kultatuotanto on nelinkertaistunut, on kullan käyttö teollisuustarkoituksiin ainoastaan kaksinkertaistunut. Mutta huomaamme myös, että tällä käytöllä on paljon pysyväisempi luonne kuin kultatuotannolla. Se lisääntyi vuosina 1900 ja 1901 kuten aikaisemminkin, vaikka tällöin Buuri-sota vähensi kultatuotantoa tuntuvasti. Viimeisinä vuosina on kultatuotannon nopeus hidastunut, mutta sitävastoin sen teollisen käytön nopeus ei ole yhtään muuttunut, joten kullan teollisen käytön edustama osa kultatuotannosta on vuodesta 1908 lähtien kohonnut, vaikkakaan ei niin nopeasti, kuin vuonna 1900.

Vuotuisen kultatuotannon taloudellisiin vaikutuksiin nähden, ei se seikka, missä määrin tätä vuotuista kultatuotantoa käytetään varastoissa olevana aarteena tai liikkeessä olevina rahakolikoina, ole pienemmästä merkityksesetä kuin sekään, missä määrin sitä käytetään rahana tai teollisuustarpeiden raaka-aineena.

Vissiin rajaan saakka on kullanomistajan mielivallassa, laskeeko hän rahansa liikkeelle ja siten

lisää tavaroiden kysyntää, tai paneeko hän ne tas-
kuunsa, asettaa kirstuunsa rahastoksi. Mitä enem-
män hän tekee viimemainitulla tavalla, sitä vä-
hemmän synnyttää olemassaoleva rahamäärä ta-
varoiden kysynnän ja niiden hintojen kohoamista.

Rahanomistajan mielivallassa ei kuitenkaan
ole, paneeko hän rahansa liikkeelle, vai eikö. Hän
on taloudellisen välttämättömyyden alainen, hän-
kin. Kun työläinen saa palkkansa, täytyy hänen
panna se jälleen liikkeelle, välttääkseen nälkää;
kehottakoot porvarilliset taloustieteilijät miten
hyvänsä häntä säästämään. Eikä työnantajakaan
voi vapaasti päättää, paneeko hän rahansa, jotka
hän sai tavaroista, liikkeelle tai rahastoon. Hä-
nenkin täytyy, kuten työläisen, panna osa elintar-
peiden ostamiseen. Osa taas kuluu raaka-ainei-
den, työkalujen ja palkkojen maksuun, sillä hänen
täytyy edelleenkin tuottaa, täytyy saattaa mark-
kinoille yhä uusia tavaroita, jos hän haluaa elää.

Yksinkertaisessa tavaratuotannossa on saadun
rahan nopean liikkeellepanon välttämättömyys
yleensä paljoo pienempää kuin kapitalistisessa ta-
varatuotannossa, jo senkintakia, koska yksinker-
tainen tavaratuotanto, siellä missä se vallitsee, ei
ole koko tuotannon yleisenä muotona, vaan aino-
astaan ennen vallineen luonnontalouden jälki-
ilmiö. Jos talonpoika tällaisissa oloissa tuottaa
suurimmaksi osaksi itse ne tavarat, joita hän ku-

luttaa, niin käsityöläisetkin harjoittavat useasti vielä jonkinverran maanviljelystä. Suur-riistäjille menevä osuus suoritetaan pääasiallisesti luonnon-tuotteissa. Pakko käyttää rahaa, kultaa tai hopeaa, jota jollakin tapaa on saanut, kulutustarkoituksiin tai tuotannon edistämiseen, ei ole täällä läheskään niin painostava kuin kapitalistisessa tuotantotavassa; ja mahdollisuus panna raha voittoa tuottavasti liikkeelle, on sangen vähäinen. Kuitenkin antaa jo tälläkin asteella metallirahan omistaminen suuren vaikutusvallan. Siitä johtuu näinkin alkuperäisissä oloissa pyrkimys aarteiden ja jalojen metallien kasaamiseen, joko astioiden tai koristeiden tai kaikellaisten rahakolikoiden muodossa, jotka koska hyvänsä voidaan muuttaa käyväksi rahaksi.

Tällaisten aarteiden kokoamiseen on kaksi keinoa, rauhallinen tavaroiden vaihtaminen rahaan, jota ei pane uudestaan liikkeelle, ja väkivaltainen rosvoaminen. Yksinkertaisessa tavaratuotannossa kehittyä ensimmäinen keino yleensä vain hitaasti, koska ylijäämä, jonka yksityisen työ tuottaa, on vähäinen, eikä ainoastaan työläinen, vaan vieläpä hänen riistäjänsäkin saa haltuunsa vain pieniä summia, joita hän voisi säästää. Rosvoamisen laita on aivan toisin. Asekuntoinen saattaa koota itselleen useiden riistäjain aarteita, saada suuria rikkauksia.

Kapitalistisissa olosuhteissa on päinvastoin. Täällä on työn tuottavaisuus lisääntynyt siinä määrin, että ylijäämä, jonka yksityinen työläinen synnyttää ylläpitokustannuksensa yli muodostuu huomattavaksi.

Samalla yksityisten riistäjien mahdollisuudet, riistää yht'aikaa yhä suurempia työläisjoukkoja, kasvavat yhä. Rauhallista tietä, ostamalla työvoimaa, voidaan nykyään riistää vuosittain satoja, jopa miljooniakin.

Samassa määrässä kuin kapitalismi kasvaa, lujittuu myös valtiovalta, omaisuuden turvallisuus vahvistuu ja rosvoamisen kautta saavutettavien rikkauksien mahdollisuus häviää. Sitä mukaa myöskin vaihtelee näiden molempien keinojen moraalinen luonne.

Yksinkertaisen tavaratuotannon aikana halveksutaan rauhallista aarteiden kokoojaa saiturina, saalistavaa sotasankaria kunnioitetaan, nykyään pidetään omankäden oikeudella toimivaa rikoksellisena, ja kapitalistia kunnioitetaan, joka riistää miljardeja useiden tuhansien työläisten ylityöstä ja näännyttämisestä.

Marx huomauttaa kerran oikeudenmukaisesti, että rosvoaminen ei ole mikään tuotantotapa. Mutta se on kauan ollut voimakkaana taloudellisena tekijänä, etenkin siellä, missä sitä ovat harjoittaneet, ei yksityiset maantierosvot, vaan koko-

naisten kansakuntien sotajoukot. Sotien ja ryöstöjen kautta voidaan suunnattomia rahamääriä riistää yhdestä kansakunnasta toiseen. Kun kuudennella- ja seitsemännellätoista sataluvulla Europaan virtasi suunnattomia määriä jaloja metalleja, aikaansaaden hinnoissa vallankumouksen, oli Amerikan rikkaiden kultakenttien löytäminen, joista jo olemme maininneet, ainoastaan tämän virtaamisen yhtenä syynä. Toinen, osittain voimakkaampi kuin tuo syy, oli suurien kulta- ja hopea-arteiden ryöstäminen, joita vuosisatainen työ oli koonnut tämän juuri löydetyn maan erinäisillä seuduilla.

Kun Espanjan hallussa olevien Amerikan siirtomaiden kulta- ja hopeatuotanto vähensi tuohon aikaan Espanjan asukaslukua ja pienensi maan teollisuustyövoimaa, josta jo olemme huomauttaneet, niin tapahtui tämä ainoastaan pienemmäksi osaksi sentakia, että espanjalaiset olisivat siirtyneet Amerikkaan kaivostyöläisiksi. Espanjan siirtokunnan kaivoksissa olevat työläiset eivät olleet kotoisin emämaasta, vaan olivat amerikalaisia alkuasukkaita. Mutta siirtokuntien valtaaminen ja vallassapitäminen, niiden ryöstäminen ja saaliin puolustaminen maksoi niin monta ihmishenkeä, että tämänkautta ostettu jalojen metallien runsas virta synnytti teollisuuden vähentymisen ja hävittisen, eikä elvyttänyt.

Yksinkertaisessa tavaratuotannossakin tapaamme sangen usein tällaisia esimerkkejä. Suuremmoisimman esimerkin saa vanhasta Roomasta, jonne koko vanhan maailman kulta- ja hopea-arteet virtasivat. Nekään eivät voineet luoda laajaa uutta teollisuutta Italiaan. Ne virtasivat jälleen pois korkealle kehittyneisiin teollisuusmaihin, jotka viime kädessä niistä hyötyivät. Roomalainen rosvotalous ei ryöstänyt Espanjan ja Gallian kulta-arteita, pitääkseen niitä, vaan ostaakseen niillä aasialaisia ylellisyys-esineitä, mikäli niitä ei käytetty germanilaisten palkkasoturien palkkojen maksamiseen.

Senjälkeen kun Rooman asekuntoisuus hävisi, eikä se kyennyt enään toimittamaan uusia ryöstöretkiä, hupeni siltä nopeasti jalot metallit.

Aivan toisella tavalla vaikuttaa, jos tuollaiset, esikapitalistisen tuotantotavan aikana kootut rikkauudet, tuodaan ryöstön kautta kapitalistisiin maihin. Silloin muodostuvat ne välineiksi, joiden avulla näitä maita voidaan vielä nopeammin kehittää, kuin mitä pelkkä kultatuotannon lisääntyminen kykenisi suorittamaan. Espanjan Amerikassa saamat jalot metallit virtasivat tavarakaupan kautta Ranskaan, Hollantiin ja Englantiin, elleivät joutuneet näiden käsiin jo merirosvouksien kautta. Sen ohella oli Itä-Indian ryöstäminen keino, jonka kautta Englantiin tuotiin mittaa-

mattomia aarteita. Indian ylellisyysesine-teollisuus oli Rooman keisarikunnan ajoilta saakka yhtämittäisesti vaihtanut tavaroitaan europalaiseen kultaan ja hopeaan ja Indian hallitsijat olivat puolentoista vuosituhannen rahavirtauksen tulokset koonneet mahtaviin aarteistoihin, jotka nyt yhdellä kertaa tuotiin takaisin Europaan.

Kun Clive Plassey'n taistelussa vuonna 1757, laski brittiläisen vallan perustan Itä-Indiaan, niin Bengalin aarteet tuotiin, kuten Macaulay kuvaa, "hänen jalkainsa juureen."

Myöskin uskonpuhdistus ja Ranskan vallankumous muutti kirkoista ja luostareista ryöstöjen kautta saamansa suuret kulta- ja hopea-aarteet rahaksi.

Tämä tapa, ryöstön kautta muuttaa aarteistot liikkuvaksi rahaksi ja senkautta synnyttää tavaroitten kysynnän sekä kapitalistisen tuotantoprosessin harppauksellista laajentumista, poistuu yhä enemmän käytännöstä yhdeksännellätoista vuosisadalla. Näin on tapahtunut, ei sentakia, että sodassa hävinneen naapurin omaisuuden arvossapitäminen olisi lisääntynyt, vaan koska melkein kaikki kapitalistisen tuotantotavan piirin ulkopuolella olevat suuret aarteistot ovat jo ryöstetyt. Mitä vielä löytyy, kuten Pekinginkin ryöstösaalis Boxarikapinan aikana, ovat suhteellisesti vähä-

pätöisiä, vaikkakin ne tuottaisivat herroille ryöväreille nätit taskurahat.

Vielä nykyäänkin siirtyy yhdestä maasta toiseen suunnattomia rahamääriä — suurin oli se sotakorvaus, jonka Ranska sai maksaa Saksalle vuonna 1871. Nämä viisi miljardia frangia merkitsivät Saksan teollisuudelle tavattoman voimakasta sysäystä. Mutta maailmanmarkkinoilla liikkuva rahamäärä ei siitä juuri paljoakaan lisääntynyt. Tosin saattoi Ranskan lainat vaikuttaa, että silloiset metallivarastot joutuivat sen kautta erittäin suuressa määrässä liikkeelle.

Joka tapauksessa on vanhalla keinolla, ryöstön kautta muuttaa jalojen metallien varastoja liikkuvaksi rahaksi, nykyään vain pieni ja alituisesti vähenevä merkitys.

Mitä enemmän tämä keino vetääntyy pois käytännöstä, sitä enemmän kehittää kapitalismi rauhallisia keinoja, vetääkseen raha-aarteet piilopaikoistaan ja työntääkseen ne liikkeelle.

Jos yksinkertainen tavaratuotanto kehittää pyrkimystä kullan ja hopean suunnattomaan kasamiseen, niin kapitalistinen tuotantotapa synnyttää kultanälän voittonälän kautta. Paikallaan pysyvien "kuolleiden" rahavarastojen kokoamista pidetään nykyään rikoksena kapitalismin pyhää henkeä kohtaan; rahanomistajan ensimmäisenä velvollisuutena on nykyään rahan liikkeellepanemi-

nen, mutta ainoastaan tuotantotarkoituksessa, ja sillä tarkoittaa kapitalisti vain sitä, josta hän saa voittoa.

Mutta kapitalistikaan ei saa kaikkea omista-
maansa rahaa sijoittaa tavaroiden kiertokulkuun.
Itse tuotantoprosessi pakottaa hänet säästämään
siitä osan. Kapitalismi synnyttää vanhan kullan
ja hopean kasaamishimon sijaan uusia aarteiden-
muodostamisen ehtoja ja tarpeita.

Tarkastakaamme tehtailijaa. Koneet, jotka
hän omaa, maksavat esim. 100,000 Saksan mark-
kaa. Kokemus osoittaa, että ne ovat kymmenen
vuoden kuluttua kuluneet ja uusia täytyy ostaa
tilalle. Voidakseen tämän tehdä, täytyy hänen
säästää, kasata, vuosituloistaan joka vuosi 10,000
Saksan markkaa.

Tai katselkaamme maataloudellista suur'-tilaa.
Syksyllä myy tilanomistaja satonsa. Mutta tästä
saamiensa rahoja ei hän saa heti panna liikkeelle.
Hänen täytyy ryhtyä puuhiin uutta satoa varten,
maksaa palkkoja jne. Hänen täytyy siis panna
säilöön syksyllä saamansa rahat, jakaakseen niitä
vuoden varrella.

Toisella puolen on myös välttämätöntä säästää
kulutustarpeita varten, tosin paljoa pienemmässä
määrässä. Työläinen, joka syksyllä haluaa ostaa
talvipaltoon 50 Saksan markalla, täytyy säästää
vaikka 25 viikon ajalla viikkopalkastaan 2 Sak-

san markkaa. Jos hänen vuokransa lankee maksettavaksi neljännesvuosittain, täytyy hänen myös sitäkin varten koota "rahastoa". Ja hänen asemansa epävarmuus tekee hänelle varsin suotavaksi säästää jonkin satasen, jottei hän sairauden tai työttömyyden sattuessa joutuisi heti kurjuuteen, mikäli häntä ei siitä suojaisi ammattijärjestö ja sairauskassa.

Mitä enemmän kapitalistinen tuotantotapa kehittyy ja hävittää luonnontalouden, sitä suurempi on niiden henkilöiden ja talouksien lukumäärä, jotka tarvitsevat joko suurempia tai pienempiä säästöjä. Tämän kautta joutuu taasen suuri määrä rahaa pois liikkeestä ja estävät tavaroiden kysynnän kehittymistä markkinoilla.

Mutta tämän uuden pyrkimyksen voittaa ja poistaa pian toinen, vahvempi pyrkimys.

Ottakaamme jälleen tehtailija esimerkiksi, vaikkapa kutomotehtailija, joka laskelmiensa perusteella arvelee kymmenen vuoden kuluessa olevansa pakoitettu ostamaan uusia koneita 100,000 Saksan markalla ja tähän tarkoitukseen varaa vuosittain 10,000 Saksan markkaa. Otaksukaamme, että tehtailija on jo säästänyt viisi vuotta, kun hänen naapurinsa, vaikkapa oluttehtailija, tarvitsee rahaa, laajentaakseen tehdastaan. Hän lainaa 50,000 kutomotehtailijalta, jolla tämä summa on hyötyätuottamattomana kassakaapis-

saan, ja joka mielellään lainaa sen korkoa vastaan, jos oluttehtailija sitoutuu maksamaan sen takaisin viiden vuoden kuluttua. Ennemmin ei hän sitä tarvitse. Tällä ovat molemmat autetut. Oluttehtailija laajentaa liikettään, voittaa siihen sijoitetusta 50,000 Saksan markasta 20 prosenttia, maksaa siitä 5 prosenttia kutomotehtailijalle. Tämä voittaa vuosittain 5 prosenttia ja saa kuitenkin kymmenen vuoden kuluttua pääomansa taas kokoon, uudistaaksensa koneistonsa. Hänen rahansa on kuitenkin sillävälän, ainakin osaksi ja joksikin aikaa joutunut liikkeeseen ja on lisännyt tavaroiden kysyntää.

Tämäntapainen rahasäästöjen käyttö on luonnollisesti satunnaista. Eikä kellään teollisuuskaupialistilla ole aikaa eikä halua tällaisiin satunnaisiin sivuasioihin. Pienempiin summiin nähden ei se kävisi ollenkaan päinsä.

Mutta ajan mittaan syntyy erikoisia yrityksiä, pankkeja, tällaisten säästölajien kokoamiseksi ja niiden lainaamiseksi työnantajille, jotta nämä voivat edistää ja laajentaa liikkeitään. Tämän ohella pankit tosin muodostavat välineen valtion lainaliikkeen hoitamiseksi, mutta tätä puolta emme ota tässä huomioon. Pienemmän ja suuremmanlaatuisten säästöjen kokoaminen pankkien kautta ja niiden kapitalistinen käyttö, tulee vielä-

kin pakollisemmaksi, niinpian kuin luottojärjestelmän ohella osakejärjestelmä kehittyy.

Pienemmätkin rahasummat tullaan kapitalistisissa maissa sijoittamaan nyt joko säästöiksi tai osakkeiksi korkovoiton toiveessa — muistakaamme 2 dollarin arvoisia kultakaivososakkeita. Tämä toive pettää useasti osakesijoituksissa, mutta säästöjen liikkuvaksi rahaksi muuttumisen vaikutukset ovat varmat.

Tämä kehitys on viimeisen kahdenkymmenen vuoden aikana edistynyt nopeasti ja senkautta tukenut voimakkaasti lisääntyneen kultatuotannon vaikutusta markkinoilla. Samaan suuntaan vaikuttavat liikennevälineiden parannukset, jotka tekevät mahdolliseksi pienentää yrityksiä varten tarvittavia varastoja, ja niiden ostamiseksi yhdellä kertaa tarvittavien rahamäärien ei ole pakko olla suuria.

Tosin pankitkaan eivät tule toimeen kokonaan rahastoitta. Ellei ulosmaksujen määrä koskaan nousisi samanaikuisia sijoituksia suuremmaksi, silloin voisi pankkiliike, sen toimittaessa tässä esittämäämme tehtävää, toimia kokonaan ilman pääomaa. Säännöllisesti ovatkin sijoitukset ulosmaksuja suuremmat, jos kohta ei yksityisissä pankeissa, niin yleensä koko pankkiliikkeessä, koska pääoman akkumalatsioni (kasaantuminen) ja uu-

sien, lisääntyvien rahasummien kokoaminen jatkuu lakkaamatta.

Mutta tulee pulakausi, jolloin rahan liikunta tulee päinvastaiseksi. Jos tulee pula, joka aikaansaa suurta työttömyyttä, niin ovat työläiset pakotetut ottamaan saataviaan pankeista, sensijaan että niitä lisäisivät. Samaan aikaan eivät tehtailijat saa tavaravarastojaan myydyiksi. Elääkseen ja jatkaakseen edelleen tuotantoaan, täytyy heidän ottaa sijoituksiaan pois pankeista tai myydä osakkeitaan. Silloin on sellainen pankki hukassa, joka tällaisen tilanteen sattuessa on sijoittanut pääomansa osakkeisiin, sensijaan kuin olisi sitä säilyttänyt puhtaana rahana, mikä tosin ei tuota mitään korkoa.

Mutta hyvänkin liike-edistyksen aikana sattuu ajanjaksoja, jolloin ulosmaksut suurenevät ja tarvitaan harvinaisen paljon puhdasta rahaa. Tällaisten ajanjaksojenkin varalta täytyy pankkien pitää hallussaan suuremmassa määrässä puhdasta rahaa.

Mutta olkoot pankkien hallussa olevat rahat miten suuria tahansa, voidakseen tasoittaa kaikki häiriöt ja tyydyttääkseen odottamattomat rahatarpeet, niiden rahavarastot ovat kuitenkin jokatapauksessa paljoa pienemmät kuin niiden yksityisten rahavarastojen summat, joita ne koavat ja muuttavat liikkuvaksi rahaksi.

Ei tarvitse luulla, että se kokonaiskultamäärä, jonka jokin pankki kokoo, olisi rahavarastona. Suuret setelipankit kokoavat suunnattomia rahamääriä. Niinpä esimerkiksi Yhdysvaltojen rahapajan johtajan tilastojen mukaan oli pankkien kultavarastot miljooneissa dollareissa seuraavat:

Vuosi	Englannin pankki	Ranskan pankki	Saksan pankki	Itävalta-Unkar. pankki
1889	87	246	60	26
1899	141	361	112	214
1910	151	633	159	267

Mutta näitä suunnattomia kultamääriä on pidettävä todellisina rahavarastoina vain teknilliseltä, eikä taloudelliselta kannalta. Tekniikka ja talous ovat kaksi aivan eri asiata, aivan samoin kuin työkin on erilainen arvon ja käyttöarvon luojana; erotus, joka on mitä tärkein, ja jonka Marx esitti, mutta jota porvarilliset taloustieteilijät eivät ole kuitenkaan tähän mennessä huomioonottaneet.

Teknillisesti jää raha kultana pankkien holveihin. Mutta taloudellisesti kiertää se markkinoilla kulta-osoituksina, seteleinä, joita pankki antaa. Kultamäärä toimii liikkuvana rahana setelien muodoissa, vieläpä pankkisetelien muodossa kiertävä rahamäärä on kaikkialla suurempi kuin pankissa oleva metallirahamäärä.

Yhdysvaltojen rahapajanjohtaja antaa tästä

seuraavan tilaston joulukuun 31 päivältä 1910, miljooneissa dollareissa :

	Englannin pankki	Ranskan pankki	Saksan pankki	Itävalta-Un- kar. pankki
Kultamäärä	151	633	159	267
Liikkeessä olevia pankkiseteleitä	241	1024	391	477

Samassa tilastokertomuksessa ilmoitetaan Euroopan suurien pankkien kultavarastojen käsittäneen jouluk. 31 p:nä 1910 2,464 miljoonaa dollaria ja niiden antamien setelien arvo oli 4,325 miljoonaa dollaria.

Pankkisetelien merkitys on etupäässä teknillistä luonnetta. Ne helpottavat suurempien rahasummien kulettamista. Sitäpaitsi ne säästävät pankkien holveihin sijoitettuja kultarahoja kulumiselta, jonka alaisiksi ne joutuisivat käytännössä. Mutta tähän teknilliseen vaikutukseen tulee vielä pankkisetelien taloudellinen vaikutus. Pankkisetelistä ei näe, onko sitä vastaavaa kultaa olemassa, vai eikö.

Pankit voivat laskea liikkeelle paljoa enemmän pankkiseteleitä, kuin mitä heidän kultavarastonsa vastaisivat. Niinkauan kuin niitä otetaan vastaan kultamäärän täydellisinä vastikkeina, jota ne edustavat, täyttävät ne samat tehtävät ja omaavat samat taloudelliset vaikutukset kuin todellinen kulta.

Pankkien kultavarastot ovat silloin oleellisesti vielä erilaisten tarkoitusten vararahastoina.

Marx selittää sellaisiksi:

“1. Kansainvälisen maksun vararahastoina. Toisin sanoen: maailman rahan vararahastoina. 2. Vaihtelevasti laajenevan ja supistuvan kotimaisen metallin liikkumisen vararahastoina. 3. Mikä on pankkitoiminnan yhteydessä, eikä johdu rahan tehtävästä pelkkänä rahana: säästöjen maksamisen ja setelien rahaksi vaihtamisen vararahastoina.” (“Pääoma”, III osa).

Suurien keskuspankkien kultavarastot vaikuttavat siis aivan toisin kuin yksityisten yksityisrahastot, joita olemme tähänmennessä tarkastaneet. Nämä vähentävät liikkeellä olevaa rahamäärää. Pankkien rahastot lisäävät sitä. Kapitalistisen tuotantotavan edistyessä tosin pankkien rahastot kasvavat yhä suuremmiksi, mutta senkautta ei lisääntyneen kultatuotannon taloudellinen vaikutus vähene, vaan pikemmin tuntuvasti vahvistuu. Mitä suuremmat pankkien rahastot ovat, sitä enemmän on yleensä rahaa liikkeellä.

Yhtä vähän kuin muutkaan tässä tarkastetut tekijät, ilmaisee pankkijärjestelmä pyrkimystä heikontamaan lisääntyvän kultatuotannon vaikutuksia. Päinvastoin. On totta, että kultatuotannon laajuus ja ehdot eivät yksin määrää lisääntyneen rahan taloudellisten vaikutusten suuruutta.

Mutta kaikki tekijät, jotka sen ohella siihen määräävät — tavaran kiertokulun nopeus, kullan teollinen käyttö sekä rahastoissa ja liikkeessä olevan rahan jakaantuminen, kullan vastikkeiden käytäntöönottaminen erilaisiin rahatehtäviin sekä luottojärjestelmä — kaikki nämä ovat viimeisenä kahtenäkymmenenä vuotena kehittyneet siihen suuntaan, että ne eivät vähennä lisääntyvän kultatuotannon vaikutusta taloudelliseen elämään ja tavaroiden hintoihin, vaan vahvistavat.

IV.

Hintojen kohoaminen ja kurjuus

Olemme huomanneet, että mielipide, jonka mukaan kullan tuotantosuhteiden muutokset eivät voisi missään olosuhteissa synnyttää tavarahintojen muutosta, ei pidä paikkaansa jo senkään takia, että tällaisia muutoksia olemme jo tulleet huomaamaan.

Olemme edelleen oppineet tuntemaan sen prosessin, jonka kautta arvolaki kultaan nähden toteutuu. Se tapahtuu yksinkertaisesti siten, että työvoiman jaon pysyessä ennallaan erinäisissä tuotantopiireissä lisääntynyt kultatuotanto synnyttää lisääntyneen tavaroiden kysynnän ja sen kautta kohoittaa niiden hintoja. Vasta, jos täten syntynyt hintainmuutos ei riitä toteuttamaan kullan arvolakia, ja jos kullan tuotanto — kapitalistisissa tuotantoehdoissa — tuottaa pitemmän ajan ylimääräistä voittoa, muodostuu säännölliseksi elementiksi pyrkimys voittomäärän tasoittamiseen, mikä johtaa kultakaivosteollisuuteen lisääntyntä pää-

omaa ja lisääntyntä työtä, siksi kunnes tasoitus on tullut täydelliseksi — laki, jota muodostaa josain määrin kultakaivosteollisuuden arpapelimäinen luonne, mikä pitää jatkuvasti tämän teollisuuden voitto-osuutta keskimääräistä alempana.

Lisääntyneen kultamäärän aiheuttama tavarahintojen kohoaminen voi eräissä olosuhteissa tulla niin suureksi, että kulta, sitä vaihdettaessa, ei saavuta täyttä arvoaan. Jos kultatuotannon ylläesitetyn arpapelimäisen luonteen määräämä raja siivutetaan, silloin vähemmän tuottavat kaivokset eivät ole ainoastaan tuottamatta maakorkoa, vaan eivät myöskään tuota riittävää voittoa pääoman niissä pidättämiseksi. Silloin hylättäisiin osa kultakaivoksia, pääoma voi virrata pois kultatuotannon piiristä, kunnes voitto-osuudet ovat tasoittuneet.

Kullan arvolain toteutumista ei kaikissa olosuhteissa seuraa pääoman siirtyminen, sillä voi olla seurauksena hintojen kohoaminen parannetusta kultatuotannosta tai rikkaimpien kulta-alueiden löydöistä, vieläpä saattaa seurauksena olla pääomavirtauksia kultakaivoksien hyväksi.

Varga erehtyy siinä, kun hän väittää, että nykyinen hintojen kohoaminen ei voi olla jo senkään takia kultatuotannon muutoksien seurauksena, koska tämän vaikuttama pääoman siirtyminen on suhteellisesti mitätöntä.

Teoreettinen mahdollisuus, että nykyinen hintojen kohoaminen on lisääntyneen kultatuotannon yhteydessä, näyttää vastaanväittämättömältä. Toinen kysymys on tosin se, ilmaantuuko tämä mahdollisuus todellisuudessa. Tämän todistaminen varmoilla numeroilla, on nykyisillä tilastotiedoilla melkein mahdotonta. Mutta kaikki viittaa siihen suuntaan. Kun aloin tutkia hintojen kohoamiskysymystä, niin oletin jo etukäteen olevan suuresti todennäköistä, että hintojen kohoamiseen oli kulta vaikuttanut. Vargan väitteet saattoivat minut tutkimaan kysymystä yhä tarkemmin, ja mitä enemmän minä siten tein, sitä lujemmasti olin vakuutettu, että kultatuotannon muutokset ovat vaikuttaneet hintojen kohoamiseen. Olisi todellinen ihme, jos nämä muutokset olisivat olleet mitään vaikuttamatta.

Mutta tällä ei ole sanottu, enkä ole koettanut koskaan väittääkään, että kulta olisi ainoa syy hintojen kohoamiseen.

Hintaliikkeessä kuvastuu kapitalismin koko taloudellinen elämä. Kaikki sen keskenään risteilevät, milloin toisiaan ehkäisevät, milloin toisiaan nopeuttavat pyrkimykset vaikuttavat hintojen muodostumiseen. Näitä jokaista pyrkimystä voi ja täytyy tieteellisissä tarkoituksissa seurata ja tutkia erikseen, toisistaan eroitettuna. Vastatakseen kysymykseen, mitkä ovat määrättyjen hintojen

muodostumisen syinä, täytyy kuitenkin luoda kokonaiskuva kaikista näistä pyrkimyksistä.

Hintojen kohoaminen kahtena viime vuosikymmenenä ei olisi muodostunut niin voimakkaaksi, jos se yksinomaan olisi riippunut kultatuotannon muutoksista, yhtävähän kuin tällaiset muutokset yksinään olisivat voineet vaikuttaa hintojen laskeutumiseen kahtena edellisenä vuosikymmenenä, vuodesta 1873 lähtien. Kummassakin tapauksessa oli kultatuotannon suhde vain yksi syy, jonka vaikutusta suuressa määrässä edistivät toiset samaan suuntaan vaikuttavat seikat — näiden toisten seikkojen tarkempi käsitteleminen tässä yhteydessä edellyttäisi tämän tutkimuksen suhteettoman suurta laajennusta, joka on sitä vähemmän välttämätöntä, koska niitä ovat jo useat toiset kirjoittajat sekä minäkin käsitelleet toisissa tapauksissa riittävässä määrässä, joten tässä suhteessa ei ilmaantuisi mitään uutta. Riittääköön siis ainoastaan muutama lyhyet viittaukset.

Niihin tekijöihin, jotka aiheuttivat vuoden 1873 jälkeen hintojen laskeutumisen, kuului, kultatuotannon taantumuksen ohella, kulkuvälineiden parannukset, erittäinkin valtamerilaivakulun sekä Amerikkaan ja Venäjälle rakennettujen rautateiden laajentaminen, joiden kautta suuret alueet, joita tähän saakka ei ollut ollenkaan, tai vain vähässä määrässä, riistetty ja jotka eivät vielä olleet joutu-

neet yksityisomaisuuden alaisiksi, joutuivat mitä kiinteimpään yhteyteen korkealla kapitalistisella kehityksellä olevien alueiden kanssa. Tämä aiheutti elintarpeiden ja raaka-aineiden tuotantokustannuksien alentumisen, samalla myös aiheuttaen niiden hintojen alentumisen, mikä vuorostaan vaikutti alentavasti teollisuustuotteiden hintoihin.

Mutta samainen kulkuneuvojen parannus oli myös saattanut ne maat — nimittäin Englanti, Ranska, Saksa ja Yhdysvaltojen itäinen osa — mitä kiinteimpään yhteyteen toistensa kanssa, joissa lisääntyneen kultatuotannon kannustamana, vuodesta 1851 lähtien, kahden vuosikymmenen aikana, kapitalistinen teollisuus laajeni suunnattomasti tuotantovoimiaan. Näiden kesken syntyi vuoden 1873 pulan jälkeen mitä rajuin teollinen kilpailu, mikä polki hinnat ajottain tuotantokustannuksiakin alemmaksi.

Vastustaakseen tätä tilannetta, ryhtyivät teollisuusmaat, lukuunottamatta Englantia, seitsenkymmen luvun loppupuolella sekä kahdeksankymmen luvun aikana rajoittamaan kilpailua, ainakin ulkomaista — käytäntöönottamalla suojelustulli-järjestelmän. Saksassa otettiin suojelustullit käytäntöön vuonna 1879, joita siitä lähtien on yhä enemmän kiristetty. Ranska seurasi sitä vuodesta 1881 lähtien. Yhdysvalloissa oli vuodesta 1870 lähtien yhä enemmän alennettu tulleja, vuodesta 1875 al-

koi kuitenkin päinvastainen liike, kohoten vuonna 1890 Mac Kinley-tariffin kautta huippuunsa.

Suojelustullit voivat kyllä äkkiä kohottaa hintoja ja pitää niitä jatkuvasti korkeimpina, kuin mitä ne olisivat ilman tullia, mutta ne eivät voi poistaa maailmanmarkkinoiden yleisen vuosikymmeniä kestäväen hintojen alentumisen jälkivaikutuksia. Sentakia tarttuivat teollisuuskapitalistit vaikuttavampaan keinoon, poistaakseen keskinäisen kilpailunsa ja muuttaakseen hintojen laskeutumisen hintojen kohoamiseksi. He alkoivat muodostaa *yksityis-monopoleja* kartellien, syndikaattien, trustien kautta, ensinnä niillä aloilla, joilla jo luonnostaan oli suotuisa monopolimainen luonne, kuten paloöljy sekä erittäinkin hiili ja rauta, jotka ovat nykyaikaisen teollisuuden elinlähteet.

Tällaiset muodostumat alkavat syntyä kahdeksankymmen luvulla, mutta vasta yhdeksänkymmen luvulla saavuttivat ne taloudellista merkitystä, valaten sitten nykyisen vuosisadan alusta alkaen nopeasti koko tuotantoprosessin ylivallan.

Samaan aikaan hävisivät ne syyt, jotka aiheuttivat maataloudessa tuotantokustannuksien alentumisen, joten senkin tuotteiden hinnat alkoivat kohota, ja tämän jälkeen eri kapitalistiset maat, paitsi Englanti, asettivat, samaan aikaan kuin teollisia, maataloudellisiakin suojelustulleja, sen kautta kohohtaen omilla alueillaan hintoja korkeammaksi

kuin maailman markkinoilla vallitsevat hinnat olivat.

Vasta-avattuen maa-alueiden neitsyeellinen maaperä raiskattiin kapitalistisissa olosuhteissa nopeasti julkealla ja häikäilemättömällä ryöstöviljelyksellä. Tällaisen maaperän saattaminen entiseen hedelmälliseen kuntoon tai sen hedelmällisyyden lisääminen, kysyy nykyään suhteettoman suuria kustannuksia.

Mutta senlisäksi meidän aikanamme on yksityisomistusoikeuden sorrosta vapaana-olo täydellisesti loppunut, jossa amerikalainen maatalous oli ja joka kilpailunsa takia alensi europalaisen maakon. Amerikassakin on nykyään joka maapalalla omistajansa, ja maata viljellään vain siinä tapauksessa, jos se tuottaa maakorkoa, s. o. jos maanviljelystuotteiden hinnat ovat riittävän korkeat.

Maakorko, maanviljelystuotteiden korkeiden hintojen vaikutuksesta, kasvaa ja aiheuttaa näiden hintojen yhä suuremman kohoamisen. Sillä, vaikkakin se on lisäarvo, osa tuotantokustannuksien ylinousevista hinnoista, kuuluu se maanviljelijän tuotantokustannuksiin. Mitä korkeampi maakorko on, sitä enemmän täytyy hänen luovuttaa sadoistaan tai karjastaan saamiaan rahojaan maanviljelykselle hyödyttömälle maan- tai rahanomistajalle, sensijaan kuin käyttäisi niitä pääomansa lisäämiseen ja viljelyksensä parantamiseksi ja laajentami-

seksi. Tämä tapahtuu nykyään erittäin selvästi silloin kun maanviljelijä on vuokralaisena, arenttimiehenä. Mutta se tapahtuu maansa ostaneeseenkin maanviljelijään nähden. Jokainen maanomistuksen vaihto kohottaa talouden velkataakkaa sitä enemmän mitä korkeimmat maatuotteiden hinnat ja senkautta maakorko ovat. Ja mitä enemmän maakorko kohoaa, sitä enemmän muuttaa se maanomistajan maakeinottelijaksi, sitä helpommin myy hän maansa, sitä useammin maaomaisuus vaihtaa omistajaa.

Kaikkien näiden hintojakohottavien syiden lisäksi tulee vielä uusi voimakas vaikutin, maailman politiikan synnyttämä suurvaltojen asevarustelukilpailu, mikä johtaa maa- sekä laivastosotavarustusten lisäämiseen. Viimemainittu puoli edistyy suuremmassa määrässä teknillisten laitteiden suurentamisen ja täydellistytymisen kautta, joilla ei ole rajoja, kuin sotilaiden lisäämisen kautta. Senkautta lisääntyy suunnattomasti myös tuotantovoimien tuhlaus, jotka tässä suoraan sanoen heitetään veteen, ja suurentavat väestön taakkaa, mikä ilmaantuu yhä lisääntyvien välillisten verojen muodossa ja kaikkien joukkokulutusvälineiden kallistumisessa.

Nämä kaikki vaikuttimet kohottavat suuresti kultatuotannon hintojakohottavaa vaikutusta.

Mutta ei tule luulla, että jokainen näistä seikoista, vaikka kohottaakin hintoja, vaikuttaisi taloudelliseenkin elämään samalla tapaa kuin toisetkin. Hintojen kohoaminen voi syntyä kahdesta syystä: kysynnän lisääntymisestä tai tarjonnan vähentymisestä.

Mitenkä kysynnän lisääntyminen, s. o. rahanomistajien kysyntä, vaikuttaa, olemme jo nähneet. Se merkitsee vilkkaampaa tuotantoa, vilkkaampaa tavaroiden kiertokulkua, suurempaa liike-edistystä. Senvuoksi tyytyykin koko maailma näissä olosuhteissa tavarahintojen kohoamiseen. Vaikka hinnat ja palkat kohoaisivat samassa suhteessa, eivätäkä näkyvästi muuttaisi keskinäistä suhdettaan, niin parantuu työläisen asema nopeammasta pääomavaihdosta johtuneen työnsaannin suuremman säännöllisyyden takia, mikä kohottaa hänen palkansa vuosisummaa enemmän kuin mitä tavaroiden hinnat kohoavat. Siitä huolimatta voittaa samalla myös kapitalisti, sillä pääoman nopean vaihdon kautta kasvaa hänen vuotuinen voittosummansa huomattavasti; hän ei ainoastaan voi kuluttaa enemmän, vaan hän voi myös enemmän kasata pääomaa.

Näyttää siis siltä, kuin korkeat hinnat merkitsisivät taloudellista edistystä ja että valtion taloudellisena tehtävänä olisi pitää hintoja korkeina, mistä se, kuten olemme nähneet, huolehtiikin mitä

tarkimmin suojelustullien ja välillisten verojen avulla.

Mutta korkeiden hintojen ja korkeiden hintojen välillä on eroa. Kuten olemme nähneet, vaikuttaa hintojen kohoaminen toisella tavalla siellä, missä ei ilmaannu kysynnän lisääntymistä, vaan tarjonnan vähentyminen, kuten esim. huonon sadon johdosta. Tässä tapauksessa maanviljelijä saa 100 kilosta viljaa korkeamman hinnan, mutta markkinoille vietävä viljamäärä on myös pienentynyt. Hänen kokonaistulonsa eivät kohoaa. Mutta sen sijaan hänen ja hänen palkkatyöläistensä menot jauhoihin ja leipään lisääntyvät. Hänellä ja hänen väellensä on vähemmän ylijääpää rahaa teollisuustuotteisiin kuin muulloin. Samaten on muunkin väestön laita. Teollisuustuotteiden kysyntä ei lisäännä, pikemmin vähenee, samalla työläisten elinkustannukset kohoavat, joten he ovat yhä enemmän pakoitettuja pyrkimään korottamaan palkkojaan. Samaten ilmaantuu pyrkimys raaka-aineiden hintojen kohottamiseen, mikä kaikki pakottaa korottamaan tehdastuotteiden hintoja, samalla kuin niiden kysyntä vähenee, kuten olemme nähneet. Jos hintojen korottaminen onnistuu, silloin täytyy sen lamauttavasti vaikuttaa jo ennestäänkin hitaaseen tavaramyyntiin, siis pääomavaihtoon; ellei hintojen korottaminen onnistu, silloin laskeutuvat valmiiden tuotteiden hinnat alem-

maksi tuotantokustannuksia. Molemmissa tapauksissa alenee voittomäärä, seurauksena on suurten työläisjoukkojen yleinen lamaannustila ja kurjuus.

Lopuksi on hintojen yleisen kohoamisen ja laskeutumisen taloudellisten vaikutusten kysymyksessä otettava vielä huomioon kansainvälinen kilpailu. Maailmanmarkkinoilla suoriutuu se kansakunta parhaiten, joka tarjoaa halvimmillä hinnoilla, mikä käy jatkuvasti ja tulostatuottavasti päinsä vain siten, että sillä on halvimmat tuotantokustannukset.

Tästä johtuu alhaisten hintojen ylistysvirsi, jota vapaakauppa-koulukunta laulaa, ja joka ei suinkaan ole väärä, mutta se ei ole ehdottomasti, vaan relatiivisesti oikeutettua. Vielä vähemmän on oikeutettua korkeiden hintojen ehdoton ylistäminen, kuten suojelustullien kannattajat tekevät. Ainoastaan aivan määrättyissä olosuhteissa merkitsevät korkeat hinnat taloudellista edistystä. Näihin suhteisiin ei kuulu maailmanmarkkinoille työskentelevän teollisuuden kuormittaminen korkeilla valtioveroilla, jotka ilmaantuvat kaikkien tuotteiden, vieläpä raaka-aineiden sekä elintarpeiden suojelustullijärjestelmässä.

Yleisesti voi sanoa, että lisääntyneestä kysynnästä johtunut hintain kohoaminen on vaikutteiden yhteydessä, jotka merkitsevät kohoavaa hy-

vinvointia. Päinvastoin tarjonnan vähentymisestä tai pysähtymisestä johtunut hintojen kohoaminen synnyttää enenevää kurjuutta.

Lisääntyneen kultatuotannon seuraukset yhteiskunnalliseen asemaan ovat aivan päinvastaisia verrattuna muihin, tässä esitettyihin, hintojakohottavien tekijöiden vaikutuksiin. Nämä tekijät eivät ole sitäpaitsi kaikki samaan aikaan samassa määrin vaikuttavia. Sitä mukaa kuin toinen tai toinen niistä enemmän vaikutti, muutti yhteiskunnallinen elämä luonnettaan ja hintojen kohoamista pidettiin tervetulleena hyvinvoinnin merkinä, tai inhottavana, kurjuuden ilmiönä.

Vuodesta 1894 lähtien muutamaan vuoteen siten, olivat kultatuotannon vaikutukset määräävinä, toimien aikaisemmin ja voimakkaimmin kuin muut hintojakohottavat tekijät, lukuunottamatta vain ohimenevästi vaikuttavia suojelustulleja. Näissä olosuhteissa syntyi se ajatussuunta, jota me kutsumme revisionismiksi, teoria, jonka mukaan kapitalistinen tuotantotapa synnyttää itsessään pyrkimyksiä, jotka yhä enemmän kohottavat köyhälistön hyvinvointia, rajoittavat sen riistämistä ja siten aikaansaavat asteettaista kurjuusvaikutusten voittamista, ilman mitään poliittista vallankumousta.

Kuten 16:lla vuosisadalla Saksan protestanttien ja vuoden 1848 jälkeen Englannin chartismin

voima heikkeni lisääntyneen kullantuotannon kautta, niin myöskin heikkeni vuoden 1895 jälkeen nykyisen kapitalismin piirissä koko työväenluokan vallankumouksellinen henki. Mutta tällä kertaa ei pitkäksi aikaa.

Revisionismin odotukset on viime vuosien kehitys perinpohjin musertanut. Onko sillä edellytyksiä, löytää uudelleen suotuisaa maaperää?

Vastaus tähän kysymykseen riippuu kiinteästi niistä odotuksista, joita omaamme kultatuotantoon nähden.

Kultatuotannon lisääntymisen nopeus vuodesta 1890 lähtien ilmenee taulukosta sivulla 101.

Huomaamme, että vuodesta 1891 vuoteen 1905 kultatuotannon vuotuinen lisääntyminen on huomattava, jos jätämme huomioonottamatta Buurisodan ajan ja sen seuraukset (1899, 1900 ja 1901). Etenkin vuosina 1897 ja 1898 nousevat numerot, Alaskan kultakenttien löydön johdosta, äkkiä korkealle. Mutta vuodesta 1905 laskeutuu vuotuisen lisäyksen prosenttiluku huomattavasti, paitsi vuonna 1908. Vuonna 1910 on se melkein nollassa — 0.1 prosenttia.

Yksityisten suurien kultatuotantomaiden kulta-saaliin numeroiden liikunta on huomiota-ansaitsevaa. Taulukko siv. 102. Numerot milj. doll.

Austraaliassa vähenee siis kultatuotanto. Jo vuonna 1903 oli se korkeimmillaan. Se on vähen-

Vuosi	Tuotanto tuhatta kiloa	Lisäys edellisestä vuodesta	
		Täysinä tuhansia kiloa	Prosenttia
1890	179	...	....
1891	196	17	9.4
1892	221	25	12.7
1893	237	16	7.2
1894	273	36	15.1
1895	299	26	9.6
1896	304	5	1.7
1897	355	51	16.7
1898	432	77	21.6
1899	462	30	6.8
1900	383	79	17.1
1901	393	10	2.6
1902	446	53	13.5
1903	493	47	10.5
1904	523	30	6.0
1905	568	45	8.7
1906	605	37	6.5
1907	621	16	2.6
1908	666	45	7.2
1909	682	17	2.5
1910	684	1	0.1
1911	703	19	2.8

tynyt siitä lähtien 89:stä 64 miljoonaan dollariin.

Yhdysvalloissa näyttää se myös saavuttaneen jo maxiiminsa. Vuodesta 1906 lähtien on se edistynyt vain pienessä määrässä. Vuoden 1910 vähenys vuoteen 1909 verrattuna jatkuu vuonna 1911. Tarkemmat numerot ovat: v. 1909 99,673,400 dollaria, 1910 96,269,100 dollaria, 1911 96,233,000 dollaria.

Vuosi	Afrika	Yhdys- vallat	Aust- raalia	Muut maat
1890	10	33	30	41
1891	16	33	31	50
1892	24	33	34	55
1893	29	36	36	57
1894	40	40	42	60
1895	45	47	45	63
1896	45	53	44	61
1897	59	57	53	67
1898	80	64	65	77
1899	73	71	79	83
1900	9	79	73	94
1901	9	79	77	99
1902	39	80	82	96
1903	68	74	89	97
1904	86	80	88	92
1905	113	88	86	93
1906	135	94	82	90
1907	152	90	76	95
1908	167	95	73	108
1909	171	100	71	112
1910	175	96	65	118
1911	191	96	64	125

Etelä-Afrikassa edistyy kultatuotanto vielä suunnattomasti, mutta tämä ei johdu kulta-alueen laajentumisesta, vaan entisen alueen suuremmasta riistämisestä, joka senkautta tyhjentyy sitä pikemmin.

Yhdysvaltojen rahapajanjohtaja siteeraa kertomukseensa "Engineering and Mining Journalin" Johannesburgin kirjeenvaihtajan lausunnon, jossa lausutaan:

"Emme voi vielä arvostella, mitä vuosi 1911 merkitsi Randin kaivosteollisuuden historiassa.

Näyttää siltä, että paras osa voittoa tuottavaa malmia olisi jo otettu Randin kaivoksista, että kaivosteollisuus saavuttaisi täällä muutamassa vuodessa maximin, ja että se jo olisi saavuttanut maxi-mi-voittomääränsä, ellei se jo ole laskeutunutkin siitä. Muutaman vuoden kuluttua tulemme näkemään monen kuuluisan kaivoksen tyhjennettynä, kuten Jubileen, Salisburyn kultakentän, joka ei tuottanut mitään tänä vuonna.”

Jällelle jää vain “muiden maiden” kulta, niiden joukossa erittäinkin Canada, India, Mexico, Venäjä; Venäjältä ilmoittaa “Engineering and Mining Journal” v:den 1911 tuotannon v:teen 1910 verrattuna laskeutuneen 43,2:sta 40,6:aan miljoonaan dollariin, Mexicossa 24,1:stä 19,5 miljoonaan, Indiassa 12,1:stä 10,5 miljoonaan, Canadassa pienen lisäyksen 10,2:sta 10,6 miljoonaan dollariin. Samalla kertaa on Canadian pää-alueen, Yokonin, kultatuotanto jo vuosia sitten menettänyt aikaisimman merkityksensä. Yokonin alueen kultatuotanto käsitti vuoden 1896 jälkeen miljoonissa dollareissa:

1896	0.3	1903	12.3
1897	2.5	1904	10.5
1898	10.0	1905	7.9
1899	16.0	1906	5.6
1900	22.3	1907	3.2
1901	18.0	1908	3.6
1902	14.5	1909	3.9
		1910	4.6

Luonnollista on, että ei voi kovinkaan pian tapahtua, että tähän asti maailman tunnetut kultakentät tyhjentyisivät siinä määrässä, että ne eivät enää tuottaisi mitään voittoa. Mutta yhtävähän on odotettavissa yhtä nopea kultatuotannon lisääntyminen kuin vuodesta 1892 vuoteen 1905 tapahtui. Ei ole luonnollisestikaan aivan mahdotonta, etteikö vieläkin löydettäisi niin rikkaita kulta-alueita kuin mitä etelä-Afrikassa löydettiin, mutta mahdollisuudet pienenevät yhä.

Kulta synnytti yksinkertaisen tavaratuotannon piirissä ikimuistoisista ajoista ihmisissä sellaisen himon, että sitä etsittiin aina mitä innokkaimmin. Uusien rikkaiden kulta-alueiden löytöjä ei sen vuoksi ilmaannu enään kehittyneissä kulttuuri- maissa, vaan ainoastaan erämaissa, jotka ovat äsken löydettyjä ja ensikertaa niihin tunkeudutaan: ensiksi kuudennellatoista vuosisadalla Espanjan Amerikassa, sitten Brasiliassa, jossa v. 1680 avattiin Minas Geraer'in rikkaat kaivokset. Venäjällä löydettiin kultaa Uralista v. 1743, Siperian avaaminen yhdeksännentoista vuosisadan alussa teki tunnetuksi sikäläiset kulta-alueet. Tämän vuosisadan keskivaiheilla seurasivat, kuten aikaisemmin huomautettiin, Californian ja Australian kulta-alueiden löydöt, vuosisadan loppupuolella etelä-Afrikan ja Alaskan kultalöydöt: siis näemme, että uusia kulta-alueita löydetään ainoastaan sivisty-

mättömissä maanosissa. Mutta yhä enemmän levenee kapitalistinen sivistys maailmaan, jättiläisaskelin valtaa se alueita toinen toisensa perään. Tutkimattomain maa-alueiden piiri, joissa saataisi olla kultaa, rajoittuu sentakia vuosi vuodelta. Niiden alueiden lukumäärä tulee yhä pienemmäksi, jotka aikaansaisivat suuria yllätyksiä, ilmituomalla uusia, tavattomia kultalöytöjä ja uusien suurien voittojen kautta asettaisivat vararikkoutuneen kapitalismin joksikin aikaa jälleen jaloilleen.

Senohella on vielä toinen mahdollisuus kultatuotannon edelleen lisääntymiseen, erinomainen teknillinen edistys, jonka kautta jo tunnettuja kultaluoteita voidaan riistää pienemmällä työvoiman kulutuksella kuin ennen tai voidaan niistä samalla työvoiman kulutuksella saada suurempi tuotantomäärä. Tällaista edistystä ei voi kieltää, vieläpä se on sangen todennäköistäkin meidän aikamme lakkaamattomassa teknillisessä vallankumouksessa. Mutta mikään ei oikeuta meitä otaksumaan että tämä edistys kultakaivosteollisuudessa tapahtuisi nopeammin kuin muilla tuotantoaloilla ja että se siinä määrässä olisi vastapainona kultatuotannon vaikeutumiselle, — joka tapahtuu sen kautta, että ylimäisen maakerroksen tyhjentyminen vuoksi ollaan pakoitettuja tunkeutumaan jatkuvasti syvemmälle — että yhä edelleen jatkuisi se kultatuotannon lisäys, joka viimeisen kahden

vuosikymmenen aikana keskimäärin on tapahtunut. Mutta siitähän juuri on kysymys: jos kultatuotannon pitää vaikuttaa liike-edistyksen välineenä, silloin ei riitä, että se pelkästään jatkuu samassa määrässä kuin tähän saakka, puhumattakaan alenevassa määrässä. Sen täytyy sensijaan pikemmin kasvaa keskeytymättä.

Kapitalistinen tuotantotapa kehittää itse itsensä pakon, välttämättömyyden ei ainoastaan säännölliseen, vaan yhä nopeampaan laajentumiseen, siinä määrässä kuin pääoman akkumulatsioni (kasaantuminen) suurenee vuosi vuodelta ja samalla kuin tekniikka muodostaa vissin työvoiman tuotteen määrän yhä suuremmaksi. Näiden molempien pysähtyminen, sekä työn tuottavaisuuden suurentumisen että pääoman lisääntymisen kautta, synnyttää suunnattoman ylituotantomäärän, mutta jonka kulutus ja tuotannon edistyminen, ja senkautta myös yhteiskunnallinen hyvinvointi, riippuu tavaratuotannon vallitessa siitä, että näiden tekijöiden kohoamista vastaa samassa määrässä kohoava kysyntä, s. o. muutoin samoissa oloissa lisääntyvä rahamäärä.

Tämä pitää paikkansa ainoastaan muutoin samojen olosuhteiden vallitessa. Nämä voivat muuttua ja sama kultamäärä voi muodostua yhden kerran enemmän, toisen kerran vähemmän taloudellisesti vaikuttavaksi.

Mutta ei ole mitään perustaa otaksumiselle, että ne vastavaikuttaisivat kultatuotannon kasvun hidastumiseen. Nopeampi tai hitaampi rahan liikkuminen riippuu kiinteästi tuotantoprosessin yleisestä kulusta, vahvistuu liike-edistyksen aikana, pienenee pulakausien aikana. Ei mikään oikeuta meitä odottamaan, että kultatuotannon vähentyminen jatkuisi liike-edistyksen kasvaessa ja että pienempi lisäys aikaansaisi parempia tuloksia nopeamman liikkumisen kautta.

Saattaa olla mahdollista, että itämailla, etenkin Egyptissä, Indiassa ja Kiinassa, olisi vielä suuria raha-aarteita, jotka kapitalismin tunkeutumisen, etenkin pankkilaitoksen kautta, voitaisiin muuttaa liikkuvaksi, kysyntää synnyttäväksi rahaksi.

Olemme jo nähneet, mitenkä itämaat, klassillisesta vanhasta ajasta saakka ovat yhä enemmän vetäneet puoleensa kultaa ja hopeaa, jotka se on pidättänyt liikkeestä ja koonnut läjiin. Näitä aarteita on tuon tuostakin ryöstetty, mutta ulkomaan kaupan kautta, jonka vienti oli aina suurempi tuontia, saattoi se yhä koota sinne uusia aarteita.

“Bulletin de la statistique generale de la France” sisälsi vuoden 1912 heinäkuun numerossa tilaston, joka osoittaa selvästi Indian taloudellisen merkityksen tässä suhteessa. Taulukko siv. 108.

Kauppabalansin numeroiden mukaan täytyy In-

Brittiläisen Indian ulkomaakauppa vuosittain keskimäärin miljoonissa frangeissa

Vuosi	Tavaroita			Jaloja metalleja		
	Tuonti	Vienti	Vienti tuontia suurempi	Kullan tuonti	Hopean tuonti	Vienti tuontia suurempi
				Ylijäämä		
1835—1839 ..	118	264	146	...	50	96
1840—1844 ...	183	328	145	...	55	90
1845—1849 ...	217	373	156	...	42	114
1850—1854 ...	263	453	190	27	63	100
1855—1859 ...	371	593	222	60	187	25*)
1860—1864 ...	571	1003	432	140	242	50
1865—1869 ...	754	1330	576	139	237	200
1870—1874 ...	786	1339	553	73	86	94
1875—1879 ...	843	1324	481	15	140	326
1880—1884 ...	1035	1631	596	85	128	383
1885—1889 ...	1138	1632	504	58	165	281
1890—1894 ...	1200	1779	579	39	206	334
1895—1899 ...	1121	2635	514	38	95	381
1900—1904 ...	1423	2099	676	104**)	138	434
1905—1909 ...	2015	2872	767	157	284	326
1910 ...	2062	3158	1096	365	159	572
1911 ...	2248	3519	1271	403	146	722

dian siis yhä rikastua, sillä sen tavaroiden viennin ylijäämä kasvaa nopeasti ja jatkuvasti. Mutta ylijäämästä menee suurin osa korvauksetta Englantiin. Mikäli tätä ylijäämää ei peitä jalojen

*) Tämän 5-vuotiskauden aikana oli tuonti poikkeuksellisesti suurempi, joka johtui suurten rautatierakennusten alkamisesta.

***) Sitten kun Indiassa v. 1900 vihdoinkin järjestettiin kultakanta, on siellä pantu paljon kultarahoja liikkeelle, siihen saakka vallitsi siellä hopeakanta. Sen jälkeen kullin tuonti kasvaa ja hopean tuonti vähenee.

metallien tuonti, häviää se Englannin Indiassa harjoittaman riistännän kautta. Kaikista kaunopuheisuudesta huolimatta kasvaa tämä riistäntä vuosi vuodelta, ja India köyhtyy sen kautta.

Mutta siitä huolimatta kokoo se jalo-metallia-arteita; se tuottaa kultaa (1910 17,826 kiloa, arvoltaan 2,2 miljoonaa puntaa, noin 45 milj. Saksan markkaa) ja sen ohella tuodaan sinne vielä jaloja metalia vuosittain noin 400 miljoonan Saksan markan arvosta. Eräessä Itä-Indian kaupaseurassa pitämässään esitelmässään arvioi Sir James Wilson kullan ylituonnin Indiaan v:sta 1890 5 miljardiksi Saks. mk., kymmenenneksi osaksi kullan tänänaikaisesta maailmantuotannosta.

Samanlaista, vaikkakaan ei niin väkivaltaista, kansanjoukkojen köyhdyttämistä ja kulta-arteiden kokoamista ilmaantuu Egyptissä.

Egyptin ulkomaankauppa, vuosittain keskimäärin miljoonissa frangeissa

Vuosi	Tavaroita			Jaloja metalleja		
	Tuonti	Vienti	Vienti tuontia suurempi	Kullan tuonti	Hopean tuonti	Vienti tuontia suurempi
				Yhteensä		
1890—1894 ...	227	363	136	18	0	118
1895—1899 ...	262	375	113	41	2	70
1900—1904 ...	418	517	100	70	5	25
1905—1909 ...	610	680	70	51	5	14
1909 ...	569	737	168	14	0	154
1910 ...	603	829	226	151	1	74

On aivan mahdotonta laskea tai edes arvioidakaan, miten paljon maahan tuodusta kullasta joutuu teolliseen käyttöön, miten paljon jää tai lyödään rahaksi ja miten paljon siitä joutuu liikkeeseen tai säilytetään aarteina.

Jalojen metallien koristuksina käyttäminen tai niiden kokoaminen aarteiksi, on joka maassa vielä yleistä. Yhdysvaltojen rahapajan johtaja kysyi v. 1909 Kairossa olevalta Amerikan pääkonsulilta, mihinkä se kulta joutuu, jota tuodaan Egyptiin. Konsuli ilmoitti, että Kairon leimaviraston tekemät tutkimukset kultaesine-kaupoissa osoittivat, että mainittuna vuonna siellä oli tehty kullasta koristuksia 2 miljoonan punnan, yli 40 miljoonan Saksan markan arvosta. Tosin on mahdotonta päättää, paljonko tästä kullasta oli äskentuotua, paljoko vanhaa varastoa.

Huomattavia ovat myös ne tyypilliset seikat, jotka lordi Cromer esitti eräässä puheessaan Lontoossa v. 1907:

“Muutama vuosi sitten kuulin eräästä egyptiläisestä, joka kuoltuaan jätti jälkeensä 80,000 punnan (yli 1,600,000 Saksan markan) omaisuuden, joka oli kultarahoina hänen kellarissaan. Sitten kuulin eräästä hyvinvoivasta maatilanomistajasta, joka osti maatilan 25,000 punnalla (yli 500,000 Saksan mk.). Noin puolen tunnin kuluttua sopimuksen allekirjoittamisesta, ilmaantui hän

paikalle aasijonon keralla, joiden selässä oli rahat, jotka hänellä oli ollut haudattuna puutarhassaan.”

On ilmeistä, että Itämailla on vielä suuria kultamääriä ”kuolleena”, jotka voidaan johdattaa kapitalistiseen liikkeeseen. Mutta tämä prosessi ei ala vasta nyt, sitä on jo tapahtunut suuressa määrässä viimeisen kahden vuosikymmenen aikana. Jos sen pitäisi vastavaikuttaa hidastuneen kultatuotannon seurauksiin, olisi sen ei ainoastaan jatkuttava, vaan myös jatkuttava nopeammasti kuin tähän saakka. Mutta tämänlaatuiseen otaksumaan ei ole minkäänlaisia edellytyksiä.

Pikemmin on odotettavissa, että tämäkin prosessi on hidastumassa, sillä kuten tutkimattomat maa-alueet, jotka saattaisivat vielä sisältää kultaa, niin myöskin ne Itämailla olevat maat, jotka eivät vielä ole avautuneet kapitalismille, ja jotka saattaisivat antaa kapitalismille vielä käyttämättömiä aarteita, ovat vähentymässä vuosi vuodelta, ja ne rajoittuvat sitä nopeammin, mitä pikemmin kapitalistisen toimintaprosessin piiri laajenee, mitä pikemmin rautatiet ja pankit leviävät itämaihin.

Näin ollen lakkaa lisääntynyt kultatuotanto ja sen rinnalla kulkevat, osaksi siitä riippuvat lisääntyneen rahatuotannon metodit, yhä enemmän luomasta niitä taloudellisia vaikutuksia, jotka ai-

heuttavat hintojen kohoamisen. Mutta tämä kohoaminen ei suinkaan sen kautta lopu. Se jatkuu edelleen ja tulee juuri nyt erittäin epämieluisaksi. Sillä nyt astuvat etualalle muut mainitsemamme hintojakohottavat tekijät, jotka eivät heikkone, vaan pikemmin vahvistuvat.

Julkaisemme tässä näytteeksi muutamia numeroita nykyisestä hintojen kohoamisesta. Ne ovat otetut Yhdysvaltojen Washingtonissa sijaitsevan työviraston hintatilastosta. Hintavaihtelun perustaksi on otettu keskimääräishinta vuodesta 1890 vuoteen 1899, mikä on merkitty 100:ksi. Ensiksi julkaisemme raaka-aineiden ja tehdastuotteiden kahden suuren alan hintavaihtelut, sitten eräitä ala-osastoja, jotka ovat erittäin merkitseviä hintavaihtelussa.

Vuosi	Raaka-aineet	Tehdastuott.	Maanviljelyst.
1897	87.6	90.1	85.2
1898	94.0	93.3	96.1
1899	105.9	100.7	100.0
1900	111.9	110.2	109.5
1901	111.4	107.8	116.9
1902	122.4	110.6	130.5
1903	122.7	111.5	118.8
1904	119.7	111.3	126.2
1905	121.2	114.6	124.2
1906	126.5	121.6	123.6
1907	133.4	128.6	137.1
1908	125.5	122.2	133.1
1909	136.8	123.9	153.1
1910	139.7	129.6	164.6
1911	139.9	126.6	162.0

Yleensä voi sanoa, että tehdastuotteiden hinnat ovat vaihdelleet vähemmän kuin maanviljelystuotteiden, maanviljelyksessä kun näet sato riippuu suuresti ilmasuhteista. Mutta sen ohella on silmään pistävää, että maanviljelystuotteiden pyrkimys hintojen kohoamiseen on paljoa voimakkaampi kuin teollisuustuotteilla. Näiden suhteen tämä kohoava pyrkimys tuskin ilmeni viime

Vuosi	Puuvilla	Vaatteet	Metallit ja astiat	Havupuut
1897	92.2	91.1	86.8	93.7
1898	76.9	93.4	86.4	96.8
1899	84.7	96.7	114.7	107.9
1900	123.8	106.8	120.5	120.5
1901	111.1	101.0	111.9	119.4
1902	115.1	102.0	117.2	137.2
1903	144.7	106.6	117.6	141.9
1904	155.9	109.8	109.6	141.5
1905	123.1	112.0	122.5	150.7
1906	142.0	120.0	135.2	171.6
1907	153.0	126.7	143.4	187.0
1908	134.8	116.9	125.4	189.0
1909	156.0	119.6	124.8	194.4
1910	194.8	123.7	128.5	196.1
1911	168.0	119.6	119.4	201.9

vuosina, kultatuotannon vähentymisvuosina. Tehdastuotteiden hinnat saavuttivat jo v. 1907 melkein korkeimmuutensa, tehden 128,6 mikä sivuutuu vuonna 1910 merkityksettömästi luvulla 129,6, laskeutuen jälleen vuonna 1911 lukuun 126,6. Vaatteet ilmaisevat seuraavia numeroita: 1907 126,7, 1911 119,6, metallit ja astiat v. 1907

143,4 ja v. 1911 119,4. Sitävastoin huomaamme maanviljelystuotteissa v. 1907 137,1, 1911 162,0, puuvillatuotteissa 1907 153,0, 1911 168,0, kun ne vuonna 1910 saavuttivat uskomattoman korkeuden 194,8. Puutavara kohoaa jatkuvasti. Yksinpä pulakausi, joka kaikkialla aiheutti vuodesta 1907 vuoteen 1908 hintojen laskeutumisen, ei vaikuta puutavarahintoihin ollenkaan.

Tässä ilmenee selvimmin kapitalistisen metsänhaaskauksen seuraus. Maanviljelyksessä taasen yksityisomistusoikeuden hintoja kohottava vaikutus.

Vuodesta 1907 on hintavaihtelun yleinen luonne tämä: työläisten elintarpeiden yhtämittäinen kallistuminen, teollisuustuotteiden kysynnän hidas lisääntyminen, teollisuustyöväestön palkkojen lamaantumisen. Tämä pitää paikkansa etenkin Amerikkaan nähden. Euroopan nähden ei ole niin täydellistä hintatilastoa. Mutta mikäli täällä tunnetaan hintatilastoja, näyttää se saman kuvan.

Ja tämä kehitys jatkuu, sitä enemmän, mitä suuremmassa määrässä ryöstötalous jatkuu, mitä enemmän väestön lisääntymisen ja kapitalismin piirin laajentumisen ohella maan yksityisomistusoikeus laajentaa aluettaan ja sen taakka tulee raskeammaksi. Teollisuuskapitalistien keskittymät voivat lamauttaa näiden tekijäin voittoa kutistavia vaikutuksia, jotka sentakia kohdistuvat kahta

kauheammin keskittymättömiin työnantajiin ja työväenluokkaan.

Yhtä vahingollista on työväestölle se, kun koetetaan maanviljelys-raaka-aineiden, kuten puuviljan ja elintarpeiden korkeita hintoja alentaa siirtomaa-ryöstöpolitiikalla. Sillä tällaisen politiikan vaikutus maanviljelystuotteisiin on etäistä ja epävarmaa, ja maan yksityisomistus sekä ryöstötalous tulevat siirtomaissakin kohottamaan hintoja korkealle. Etenkin on siirtomaapolitiikalla epäämättömänä seurauksena sotalaivastovarustuksien nopea lisääntyminen, samoin verojen, se merkitsee työväenluokalle uutta taakkaa, hintojen kohoamispyrkimyksen vahvistumista.

Hintojen kohoaminen muuttaa nyt kokonaan luonnettaan. Niinkauan kuin lisääntyneen kultatuotannon vaikutus loi lisääntyntä kysyntää, pidettiin lisääntyntä kultatuotantoa tervetulleena, kasvavan hyvinvoinnin johtavana ilmiönä. Mutta kun lisääntyneen kultatuotannon vaikutus häviää ja toiset hintoja kohottavat tekijät ilmaantuvat, jotka kaikki eivät ole lisääntyneen kysynnän, vaan sensijaan vähentyneen tarjonnan seurauksia, niin tämä hintojen kohoaminen saa yhä häiritsevemmän luonteen. Kasvavan hyvinvoinnin ilmiöstä se muuttuu kasvavan kurjuuden syyksi, eikä ainoastaan yhteiskunnallisen, relatiivisen kurjuu-

den, lisääntyneen riistännän, vaan myös ehdottoman, fyysillisen kurjuuden syyksi.

Jatkuvaan elintarpeiden hintojen kohoamiseen liittyy, sikäli kun mainitut uudet hintojen kohoamisen syyt alkavat vaikuttaa, myöskin pysyväinen työttömyyden tila, jonka kautta vapaasti pääsevät valloilleen ja korkeimmilleen kärjistyvät ne uudenaikaisen tuotantotavan ilmiöt, joita Erfurtin Ohjelmassa "Pääoman" käyttämällä sanoilla nimitetään seuraavasti: toimeentulon epävarmuuden, kurjuuden, painostuksen, orjuuttamisen, kurjistuttamisen, riistämisen yhä kasvava lisääntyminen", jonka ohella syntyy "yhä kasvavan ja kapitalistisen tuotantoprosessin mekanismin itsensä kouluttaman, yhdistämän ja järjestämän työväenluokan nousu."

Köyhälistön luokkataistelu leviää yhä, sekä kohoavien että laskevien hintojen aikana, sekä kasvavan hyvinvoinnin että kasvavan kurjuuden aikana, koska se on peräsin luokkavastakohtista, joita kapitalistinen järjestelmä synnyttää kaikissa olosuhteissa. Mutta luokkataistelun muodot ovat erilaiset teollisen nousukauden aikana ja erilaiset taloudellisen pulan aikana. Ensinmainitun aikana voi köyhälistö vahvistaa järjestöjään, voimansa tuntemista ja voimaansa, mutta tylsistytää luokkavastakohtia ja heikentää kumoushen-

keä, vallankumouksellista pakoitusta ja sitä suojaavan valtiiovallan kumoamisen halua.

Lamaantumisen tai lisääntyvän kurjuuden aika kärjistää luokkavastakohtia ja vahvistaa köyhälistön vallankumouksellista henkeä, suhteellisesti sen mukaan, kuinka sietämättömiksi olosuhteet muodostuvat.

Sellaiset ajat johtavat sentakia aina vallitsevan valtio- ja yhteiskuntajärjestelmän suureen horjuttamiseen. Mutta tästä saa köyhälistö sitä suurempaa hyötyä, se voi senkautta vallata valtiossa sitä pikemmin uusia valta-asemia hallitsevia luokkia vastaan, mitä tarkoituksenmukaisemmin se käyttää edelläollutta taloudellisen nousukauden aikaa hyväkseen, lisätäkseen voimakeinojaan ja voimansatuntemusta.

Katsaus kahteen viimeiseen vuosikymmeneen osoittaa, että puolue ja ammattijärjestöt ovat tehneet velvollisuutensa. Siksi voimme luottamuksella astua kapitalismin uuden ajanjakson meille asettamiin taisteluihin, jossa ajanjaksossa kultatuotannon nopea lisääntyminen ei enää ehkäise luokkavastakohtien kärjistymistä, ja jossa kapitaali voi lisätä rikkauksiaan ainoastaan kansajoukkojen lisääntyvän kurjuuden kustannuksella ja nämä kansajoukot ovat yhä enemmän pakotettuja, oman perikatonsa välttämiseksi, pyrkimään kapitaaliherruuden kukistamiseen.

(Sivulla 108 on tilastossa viimeisellä sarakkeella 5:llä rivillä luku 25*); pitää olla —25*.)

KIRJAPAINOSSAMME

valmistetaan kaikkea kirjapainoalaan kuuluvaa työtä. Uudenaikaisilla koneilla varustettuna ja käyttäen ammattitaitoista työvoimaa, pystyy kirjapainomme suorittamaan työt huolellisesti ja nopeasti. Hinoitteluja lähetetään vaadittaessa.

KIRJANSITOMOSSAMME

otetaan vastaan kaikkea kirjansitomoalaan kuuluvaa työtä. Kirjat sidotaan sieviin ja lujiin niteisiin. Lujiin lainastoniteisiin maksaa kirjansitominen 40 sentistä 1:teen dollariin kappale, riippuen kirjan suuruudesta. Suurimmat kirjat eivät sisälly tähän hinoitteluun. Kirjat, joiden niteeseen painetaan kirjan nimi kullalla, sidotaan 50c hinnasta ylöspäin, riippuen kirjan suuruudesta.

Ne, jotka lähettävät jo käytettyjä kirjoja sidottavaksi, suorittavat kirjain lähetyskustannukset. Kirjat, jotka ostetaan kirjakaupastamme ja sidotaan, lähetetään vapaasti ostajalle.

Sidottavat kirjat lähetettävät osotteella:

FINNISH SOS. PUB. CO., Fitchburg, Mass.

Tilatkaa, levittäkää Raivaajaa!

Se on ainoa ja enin levinnyt suomalainen päivälehti Idän valtiolla. Tilaushinnat:

Koko vuosik. . . \$3.50   Puoli vuosik. . . \$1.75
Neljännes vuosik. . . \$1.00   1 kuukausi . . \$0.40

Suomeen ei ryssäläinen hallitus päästä Raivaajaa

Raivaaja jokaiseen suomalaiseen kotiin!

Tilataan osotteella:

RAIVAAJA, Fitchburg, Mass.

SÄKENET

on ainoa suomalainen kuukausijulkaisu koko tällä mantereella.

Säkenet ilmestyy kerran kuukaudessa 48-sivuisena.

Säkenet on kuvitettu julkaisu, joka sisältää tieteellisiä, kaunokirjallisia ja urheilua koskevia kirjoituksia. Säkenet tarjoavat hyvää lukemista halvalla.

Tilaushinta koko vuodelta ainoastaan \$1.25.

Säkenet tilataan osotteella:

RAIVAAJA, Fitchburg, Mass.